

ს რ ი შ მ

ო რ კ ვ ი რ ე უ ლ ი ს ა მ ს ა ბ ვ რ ო - ს ა ლ ი ტ მ რ ა ბ უ რ ო შ უ რ ა ნ ა ლ ი

განცხადების ტარიფი:		ხელის მოწერა:	
ერთი გვარდი	100 შ.	საში თვით	1 შან. 20 კ.
ნახევარი გვარდი	50 შ.	ერთი თვით	— 40 კ.
მეთოხვი გვარდი	35 შ.	ცალკე ნთშირნი ფულგან	20 კ.

რედაქციის მისამართი:
რუსთაველის პრ. № 22.

კონტორის მისამართი:
განათლების სახ. კომისარიატი, სახელგამო. ლორის-მელიქის ქ. № 5.
მიიღება ხელის მოწერა დილის 8—2 ს.

№ 15 კვირა, 8 ივნისი 1924 წ. № 15

ს ლ ქ ი

ცეცხლის წინ ისხდნენ ყმაწვილები და მათი ბემო. ფარდავი ეფინათ. მუთაჟა ეგლო. ლამპარი ბუხრის თავს იდგა ვიწრო თაროზედ. კედელი შეეზნით ფანჯრის სახით, აგურები მწყრივად გამოეწიენათ და ეს არშა ბუხრის სამკაულიც იყო, ზოგირამ ნიეთის დასაწყობიც სახელდახელო. სხვები დიდ ტახტზედ ისხდნენ, ვახშამს ელოდნენ. ერთი ქსოვდა, სხვას მკლავები ნამწვევ ფრთებ-საყით ჩამოეყარნა, ცეცხლს გასკქეროდა. როსტომი განცალკევებულიყო პატარა ტახტზედ და თოფს ჰფერავდა. იტყოდა ბემო:

— .. გადაიარეს უმაღლესი კლდე და გადაჩხედეს ტრამალ ადგილსა: ტაშირი იყო; არსად სჩაღნდა არც ხე, არც ჯავი. ფერმიხდილს ბალახს დაეფარნა მთლიად არე-მარე. მინდორი შუა ადგილას დახრილი იყო და ზედ კიმ-კიმებდა კალოდ გაშლილი წყალი: ჩამავალი მზის სხივე-ბი დასთამაშებდნენ. ტბას ნაპირებზედ მოსდებოდა ქვიშა-მარილი და მის გარშაში ირხეოდა ლელწამი შამბად. გაემართნენ იქითკენ. ნაკადს წაადგნენ ტბორში შემდი-ნარს. წყურვილით იხოკებოდნენ და დიდად ვაგებარდათ. ჩამოხდნენ, დაეწაფნენ; გული იჯერეს. ნახეს თავს დასდ-გომოდით დედაბერი. მიემშვიობდა და უთხრა: ამას იქით ნუღარ წახეალ, ტბას ნუ მივახლებითო. რატომო? ალქის სასახლეა იქ და განრისხდებაო...

— ბემო, ვეთაყვა, რა არის ალქი?
— ავი სულა ალქაჯზედაც; ალზედაც დიდი. იშვია-

თია. მშვენიერი ქალის სახით მოველინება ადამიანს, მო-ხიბლავს, მიიზიდავს და...

- მერმე?
- თმებით დაახრობს; დიდი თმა აქვს, მიწამინ დასთრევს. შემოახვევს ტყეებებს ყელზედ და...
- უი მე!
- რამ შეგაშინათ? ლოცვას გასწავლით, იმას იტყვი და განქარდება.
- რა ლოცვას?
- დამიდგით ყური: დავსწევი, დამემინება, პირ-ჯვარი დამეწრება, ცხრა ხატი, ცხრა ანგელოზი სულ თავით დამესვენება; ჯვარი წყალობს, ჯვარცმული, ვერას მაენებს მაცთური, მწყა...
- მოდით კარგი: ვახშამი მზად არის.
- როსტომ, მორჩი შენც!
- ძია, ადრე წახეალ სანადიროთ? მეც წამიყვანე!
- მე რომ წეალ, შენ ჯერ შუა ძილში იქნები.
- ეხლავე მოვაშაღებ ყველაფერს; რომ ასდგები, მეც წამოვბტები.
- არა! შორს მივიდვიარ, უღრან ტყეში. შენ ჯერ ბალლი ხარ, ვერ შესძლებ ჩემთან სიარულს. რომ გაიზრდები, თოფს გიყიდი: ერთად ვიაროთ სანადიროდ, უთხრა ბიძამ. და ადგა, კაროზედ შეკვიდა თოფი. ძლიერი იარა-ლი იყო საუკეთესო ყალიბისა. ფხა გაუსინჯა ხანჯლის, ხანჯლის შვილს. ჩააწყა გულდაში ხშიადი, მარილი, თოკი და მოკრა პირი. გადააწყრა სანადირო ტანისამოსი.
- სესე, ქვეხას ყელსაბამი გამომიტანე კბილებიანი.

საქართველოს კომუნისტურ პარტიის ცენტრალური კომიტეტი არჩეული მე-III ყრილობაზე.

მოურზენინა რკინის სალტა. მწვეტები ძღარბის ეკალივით ჰქონდა ასხმული. რგოლისთვის ტყავი მოვდოთ ქვევიდან, კისერი არ ჩააქლიოსო. გაუსინჯა აბზინდები და გულსათან მიავდო ნივთი. როცა ნახა, ყველაფერი მხად იყო ხელები დაიბანა და სუფრას მიუჯდა.

— ისევ სანადირო! გაღაფე პატიოსანი ვაჟაკი ტყესა თუ ხევ-ღრეს. სახლში ველარა ეხედავთ. ლამის კერა შერაიკოს შენ გარეწრობამ.

— აღარ შეგშენის ნადირთა დეენა.

— ოჯახს რა უშავს? თუ აქამდინ არა ევენო რა, ეხლა...

აღარ შეგშენის ნადირთა დეენა.

— კარგი, დედი, ნუ ვასჯავრდები. ვეცდები ნელ-ნელა დავიფიქო ეს ჩემი საყვარელი ვასართობი. ხვალ კი უთუოდ უნდა წავიდე: ირმების ნავალი მაქვს დაკვლეული, მთელი რემისა, და ხელხევიანი დაგებრუნდებით.

— შორს არის? იმდღესაც შუალამისას მძლივს მოახწიე, შეჰმართა ცოლმა.

— და მთელი შევილი მოგიტანეთ. იმედი მაქვს დროზე დაებრუნდე.

— ქვეზაც თან მიგაყავს?

— შეიძლება ირმის ნახირს დათვი მოსდევდეს ან მგლებს ხროვა და დამჭირდება მებრძოლი ძალო.

— თუ ხიფათი რამ შეგემთხება, დავილუპებით.

— ნუ გეფიქრებათ: თუ დამიღამდა, დავანთებ ცეცხლს და მიესწეებით თოვით ხელშა ნადირი უფრთხის ცეცხლის სინათლეს. ძაღლიც ხომ მიგაყავს და...

ახლად იყო აისი აზეული, როდესაც როსტომმა გააპკრილა კარები და გასცდა სახლს. პირდაპირ მიდიოდა: მიზანში ჰქონდა ამოღებული ადგილიც, ნადირიც. ფეხს აჩქარებდა: მანძილი ჰქონდა ვასაღული და უნდოდა

დროზედ მისულიყო, ჩაჰსაფრებოდა, შეზხვდა სათოფედ ფრინველი თუ მცირე ნადირი, არ ესროლა:

— გამართობს, დამაგვიანებს: ეგებ ისეთ დროს მივიღე, წყალზედ ჯერ არ ჩასულიყოს რემა, გაიფიქრა.

განავარძო გზა, შევიდა ტყეში. წვრილიანს აყრილი დაენაცვლა, საირმე. მიაღწია. აირჩია ადგილი. ჩავსაფრა. ცდამ ამაოდ ჩაუარა: მზე საშუადღოზედ ავიდა, ნადირი კი არსადა სჩანდა. გაუკვირდა, ნუ თუ რემა უფრო ადრე ჩამოვიდაო. ადგა, აჰყვა კვალს ზეფითხევით. ძლივს ეტყობოდა ნაეილი. მაინც მისდევდა ნაფეხურებს. მთლად გამოხრულ ირემს წააწყდა. ადგილი სჩანდა ნაბრძოლ-ნაქელი.

— დათვი დასცემიათ. ხარ-ირემი დაუშორჩილებია. რა მშენიერი ჩეზბია! თავი გავლუვია ნახირის დასაცავად, შეპრძობლებია. ბეჩავ, ვაჟაკო!

— ერის ხანს ჩაფიქრდა. ხეეს დაუბრუნდა. დაჰყვა მის ნაირს: სადმე სხვა გზას დაჰქინდნენო წყალზედ ჩასავალს. კვლავ მიავნო და ჩავსაფრა, მზე დაიხარა ირმის ლოდინში. ნაბურზა ოდნავ შეარჩია წყნარი ჰაერი. დააღო უური ლეღამიწას, სუნთქვა ჩაიქრო.

— ეჲ, მიდიან, ახოლოდებიან! წარმოსტკვა კაცმა და მომარჯვა იარალი. აწ მათი ჩქამი ცხადად ისმოდა. აირია რემის ფეხის ხმა: მალე მოლადაც მისწყდა.

გაგეშოლი კვლავ დაეტანა! სთქვა მონადირე და გაეშურა, საიღამაც ხმები ისმოდა. ფრთხილად ვიღოდა: სისხლით დამთვრალს ძლიერს ნადირს არ წააწყდო. მზე ჩავსენა; ტყეს ბინდბანდი ჩამოერია. დათვს წააქცია მსხვერპლი, ჰუმუნადა.

— ჰა, შე წყეულო! გუშინა. ერის დროს ვაისმა ოიფის გრიალი, დათვის ღრიალი. ნადირისკენ გაფრინდა ძაღლი. მონადირე

საქ. კომ. პარ. საკონტროლო კომისია.

რემ მსწრაფლ ჩადეა გულა, რომ დაჰხვედროდა მისზედ მოსულ მხეცს. განელეს წამებმა, მაგრამ დათვი არ დაეკანა. ვერ მიუღდა დაქრილს ქეება, მხოლოდ ჰყეფაედა. მონადირე ხეს ეფარა, თოფს უღირებდა: ის ეგონა, დათვი აგერ დამეცემო. ძალის ყეფა ნელნელ დაშორდა. არ გამართლდა მისი შიში. დაქრილისკენ თითონ წავიდა. დათვი დიოდა, სისხლის კვალი მისდევდა ნავალს. ქვიანი იყო. მხეცი ლოდეს ეფარებოდა, სიბნელისგან არც კარგად ჩანდა. ვაქრა ნადირი. ძალის ყეფა უცებ შეჩერდა. მივიდა როსტომ. ნაპრალი სჩანდნენ, რაღაც ზერელები ხეებსა და ხეებ შუა შერგეალებული ნაგლეჯნი დაფლეთილი კლდისა, გელაზები დიდრონ დიდრონი.

დაქრილ მხეცის დაღვენებას თავი ანება: ჩამობნულდა, საშვიცი იყო. მცირედ კიდევ გაიარა და მოესმა წყალის ჩხრაილი. წყარო სჩქრიდა ლოდის ძირიდან. საგუბარი გაეთხარა, ტბა-მორვეად დატრიალებდა. დაუარა, დაკვირვებით გასინჯა არე: საეჭვო თუ გასაფრთხილი არა მოსჩანდა. აღარ იყო დაბრუნების დრო; არც უნდოდა ეხლა შინ ჩასვლა: დაქრილ მხეცის ხელთ მოვდება გადაეწყვიტა.

— ხვალ მივაგნებ იმის ბუნაგს და დავათავებ: სადმე ახლო ექნება ბინა, დასკვნა კაცმა.

მოზიხდა ხმელი, დანათო ცეცხლი. ნაბადხედ იჯდა. ეახშამს სკამდა. ქეეხაც იქ ეწევა. მოუსვენრად იყო ძალლი, წამსა და წამს იქორებოდა.

— არც ამას უნდა შეურიგდეს ჩემს დამარცხებას, გაიფიქრა და ანუგემა:

— ნუ გეღარდება! ვერსად წავიგევა: დაქრილია, დავიმორჩილებთ.

ნაკვირჩხლებათ ჩაიშალა ცეცხლი გზნებულთ, ლადლებდა.

— ვაშიშხინო, ააგე მწვადი! ეუბნებოდა.
ვაეკაცს მხოლოდ შერჩენოდა ხმელი ხმაილი არ ესროლა არც კაკაბთ ვუნდს, აღარც კურდღელსა, დილას რომ შეზხედნენ. გაელიმ; მოაგინდა საარაკო უწნო ჰაბუკი. უთხრა მისანამ:

— იმდენს სარჩოს მოგანიჭებს ღმერთი კეთილი, შინამდინაც ვერ მიიტანო!

და საკვირვალ აღურულდა გრძინელის სიტყვა.

— არ გახსოვს ეს თქმა? ეეს!

დაანება თავი ოცნებას: ხორცეულს ვერ გააჩნდა ველარც ნატკითა. უცხიზო პურს ცეცხლზედ ჰხუხდა ისე ჰქუსნავდა. მაინც მშრალი არ იყო ლუკმა: იქვე წყარო გაღმდიოდა.

— დაალბე პური! სვი უშურვებლად!

მეტად ზნელიდა. ვერ ატანდა ვარსკვლავთ სხივი გაფოთილოდ ხეებს მთვარე გენა ამოვიდოდა: დაეახშმა დალიოლს, მილეულს. მივიდა წყალთან, დაეწაფა, გული იჯერა: ბინისკენ რომ შემოტრიალოდა, მოულოდნად შემოესმა მძლავრი კასკასი; ხმაურობამ ტყეს გაღურბინა, ხეც ჩაეფინა. შეკრთა ვაეკაცი; თოფი მხრიდან გაღმოიღო, ხეს ეეფარა. ქეეხამ შეჰყეფა, მორთო ღმუილი. დაუარა კაცმა არეს, ათევალიერა. სინჯავდა ლოდის მიდამოებს, საიდანაც წყარო დიოდა: თითქო იქიდან ამოვარდა ხმათა გრივლი. ანთებული მუგუზალიც მინათ-მინათო. არა სჩანდა რა მხოლოდ ტბორში გაისახა ლოდის აჩრდილი. დაწყნარდა კაცი, დაბრუნდა უკან. მიწვა ცეცხლთან. მალე რულამ დაუხშო თვალი: დალილი იყო, ეძინებოდა.

კაცს უეცრად გამოვიღებია, ვაალო თვალი; თითქო რაღაც საშიშრობა იგრძნოვო ძილში. გაელეგნა მილეულ მთვარეს, ფერმკრთალ სინათლედ დაჰნათოდა მიბნედილ არეს. აღმოსავლეთ ცის კიდურზედ ისევე ჰნელიდა. ქეე-

ხას ძეხნა. ნავლი ჰჰარავდა ჩანელულს ცეცხლის ნაკვერცხლებს. შეარყოლა: ტყის სივრცელს საგრძნობად ძალა ეპოვნა. წამოდგა კაცი, გადიარა, ჩინჩხარას ჰკრეფდა. წაბრილი რომ წამოიბარათა, წყვილი სინათლე შეეფეთა წყაროს თავიდან.

— მგლის თვალები თუ ცეცხლობენ, გაივლო გულში.

მაგრამ სინათლე არ იძროდა, არ დადიოდა უძრავ სხივებად მიჰპყრობოდნენ, უცდიდნენ ჯანში.

— ვარსკვლავები ამოსულან ცის კიდურზედა და მე კი შეეკეთი: მგლის თვალებად მომჩვენენ მოციმიციმენი.

მიბრუნდა ბინისკენ, დააყარა ცეცხლს ჩინჩხარა, აპაროლა. მიუვდა, შეთბა. ძალღივ ცეცხლისკენ მიიწვედა, სივრცელ გარძნო. ლამის წყვილიას ჰჰანჯავდა ალი, მაგრამ იგი არ უთმობდა, მედგარდ ებრძობა; მოზივრთებელი მორიოდა მის ჩასანთქმელად; ხან აქ აპარდა თხლის სვეტი სინათლის ტალღას, ხან კი სხვა პირიზი მიესყიდა. მიღმოდოდნენ აჩრდილები ვეშაებებად ეტანებოდნენ.

კაცი მაინც ვერ წყნარდებოდა, ისევ ღელავდა: წყვილი ვარსკვლავი იქვე ენთო, არა ჰქრებოდა; მათი სხივები იღვრებოდნენ როსტომის სულში, თრიაქებით ათრობდნენ იმას, ქეხბაც ეჭით აყურებოდა; ხან შეჰკრეფდა, ხან შეჰბიზღოდა.

— არ ყოფილან ვარსკვლავები. ნეტავ რა არის? ვაიფიერო.

ათო თოფი და მიჰპართა იმ სინათლეებს. განვლო ტყორის ნაპირები, მიადგა წყაროს და... გაშეშდა, სვეტად გარღვემნა: ქალის თვალები ანათებდნენ ისე მკვეთრად... ღოდზედ იჯდა დღითიშობილა. იბრვიდა ჩრდილებიდან მისი აღაღმა, მიხილილ სხივით ნანათები მისი ხეუფლი. ბინდულ წამწამს თუ არ არხედა: სხივი ურხევედა გამოსჩქარდნენ, არა კრთობოდნენ. აფუფულ შეგრძლედ ბორცვები. ილიმებოდა. კბილი ციმციმი აშუქებდა მეწამულ ტურებს. თმათა ტვერნი სადარველად გაძრკვილსა ტანსა; ჩაჰვენდოდნენ ბუტუკები ქალს კალთაშა, ჩამოშლილიყვნენ. თმათა წვერნი წყალს დასწდომოდნენ, მოლივლივეს უერთდებოდნენ, მის ქავლებში იშლებოდნენ, შიგ ირხეოდნენ. მარბაიროლს სურათა მწყაზარი წვივი. ნაქეთიან ფეხს იდნავ ანძრევდა.

გაიღვიძა ვაეკაცის თამე, შენიძრ-შეირხა; ძღარბის ეკლად აემართა, დაღევა კანზედ. დააპროა გაბრუნდა, მაგრამ ვერ შესძლო. ადგილზედ თუ მიმქედნა იდუმალ ძალას. მკაცრად ჰპორაკედნენ ძლიერ ვაეკაცს ქალის თვალები, ნათელი სიმეხს ავლებდნენ ტანზედ, ჩაქვდიობდნენ. სილიერით მიიზიდა ქალმა ვაეკაცი, თანისთაოდ დაიახოვდა. სულწასულად ისწრაფოდა მშვენიერისკენ. მივიდა, მისწვდა, მოესურვა წვით შემოქცობა და რა შეეხო, ქალმა ერთი გადიკასკა და უჩინარ იქნა.

შეარხია მონადირე ხარხარის ხმაში, შეატრატმანა. გაბჰრობილი დარჩნენ მკლავები. ძალი აყეფდა უტყაურ ხმაზედ. ხელი მოსვა კაცმა თვალზეშდ, მიმოიხიდა. ალონი აჩენილიყო, ცის კიდური მტრედის ფერად შეღებილიყო. ტბორის პირას შენიშნა თავი, ერთი ნაბიჯი და მორვეში გადმთხვიოდა: უკანუკან დაეწვენა, ხიფათს ქინლა გადამთხვიოდა. გადიწერა გჯვარის სახე, ღმერთი ახსნა და გამოიბრუნდა.

ჩააქრო ცეცხლ, ტყეს ხანძარი არ მოეფლოსო; დაიკვართა და შეუდგა ნადირის ძებნას. სისხლის კვალს დაეკარგა, ვეღარ მიავნო. ნაპარლები თუ ხერხელები მევიერ იყო და ლოდინ ადგილს და დიდი სიფრთხილე მპართებდა, უტყარდ თავს არ წასდამომა ჩასაფრებულ მხეს. შუადღემაც მოატანა იმის ძებნაში. იქნებ ქრევა დათვის ბუნება, უსათუოდ იპოვნოდა, თუ უფრო განხედ შემოველო წრე. იწვედა ძალიც, მაგრამ ვერ ვაჰყვა მონადირე: წყაროს თუ მოწვეს დასტრიალებდა; ქალი, ძალა შორს არ უშეგებდა; მოჩვენება ვერ სცილდებოდა მის გონების თვალს.

ვინ იყო ის ლამის შვილი მუთუნხანავი? ხორცსმული არის: მკაფიოდ იყო ასახული მისი სხეული, ხელოვ შევახებ. ილიმებოდა; კასკასით კი გადიბოლა, გაუჩინარდა, აქვე იქნება: ნაპარლებში ან გვირაბში თუ იმალება. შეიძლება შემოლოლა და აქ სცხოვრობს ულარან ტყეში, როგორც ნადირი. ესეა ნამდვილი! ადრე თუ გვიან ვაჰვათარავს მხეცი! გადიბოლა, ვეღარ ვიპოვე. სად წამიგა?! ენახავ, მოეხელავ!

უნდოდა ესევე შესდამოდა მაოლოდ მის ძებნას მაგრამ მაინც თავი ანება; ნადირისე კვალს დეძებდა: არა ჰსურდა, ხელცარიელი ჩასულიყო სოფელში: დასძრახავდნენ; შინაც ეტყოდნენ, ორი დღე მოსციდი, აზაფერი კი აი შეგრჩაო.

სახლში რომ გადაუვრინდა მისი ფეტირ, თავის ცოლი წაბრძოლდა, ჯერით ისევ ახალი სული. ძლიერ აღარ გაეგარდა მისი აჩრდილი, მის სურვილი თითქო კიდეც ამოჰკრეხიდა. მისწრაფებდა უთმენელს გრძობდა, მაგრამ მის საგნად სანძივარა კი აღარ იყო, უღრან ტყეში გზი ნავე დაწაქცეულბოყო. ამ მშვენიერს განდენდა მისი ბულიდან მისი ცოლის სახე. ვაეკაცს ნების ყოფა იქვე აბავდა; უდაბურ ადგილს.

— აი ქალი მშვენიერი და ქვეყნის თვალი! ლამაზიაო, იტყვან ერთზე, ხან კიდევ სხვას შეაქებენ, ტურთად ჰხადიან. არ უნახავი ბერავთ მშვენიება და იტყვიან ვილაც სხვაზედ, ლამაზიაო. აი ქალი სხივის დარი, თითონაც სხივი! ერთი ამის ჩაკონება მთელ სიკოცხლდ ღირს. როგორ მომსურდა! ვერ შემიძლიან უმისობა. როგორა ვაგსულბე!

გონების თვალე წინ ესახოდა მის სიტურფე ენით უთქმელი. სისხლი უფულდა. ქალის სახე აღუტყენდა ენებათა ღელვას.

— ვაეკაცი ვარ, მევილება მის ამბის ძებნა. მოგებულა სადმე! მიგხეხილი იმ საწყლის შვილს, რასმე უშველი.

ჯერ ის ეგონა, მივიღოდა, უამბობდა შინაურებს, რაც რომ შეეგებოდა. გადაიფიქრა: ვი თუ არ გამომიშვან: მოჩვენება გინახავს და ნულარ წახალო. კიდევ ეძება დათვი დაქოილი რამდენსამე ხანს და დაეშვა სოფლისკენ რომ დღე შინ გაეტარებინა და დაემშვიდებინა შინაურები.

ხელცარიელი დაბრუნდა კარგი მონადირე. არ ასოვდათ მისი მარცხი სხვა ამისთანა.

— ორი დღე ტყუილდ გვივლია ტყე-ღრეში.

— ძნელი შემთხვევა იყო მე მაინც ჩემსას გავიტან,

— ქამე ვახშამი და დაისვენე: ძლიერ დაღლილ ხარ, შენიშნა კობია

და მზრუნველობით დაუწყეთ მზერა. ცოლს თვალე-ბი აარიდა ვით დამნაშავემ.

— ხვალ ნულარ წახვალ! არაფერი სახეირო არ გა-მოდის ნადირობიდან; სახიფათო ბევრი რამ სდევს სა-ფიქრობელი. აჲ კაცი ხარ ცოლ-შვილიანი და თავის ვარ-და ჰქედავ სხვებიც შენ გაბარია, დასძინა დედამ.

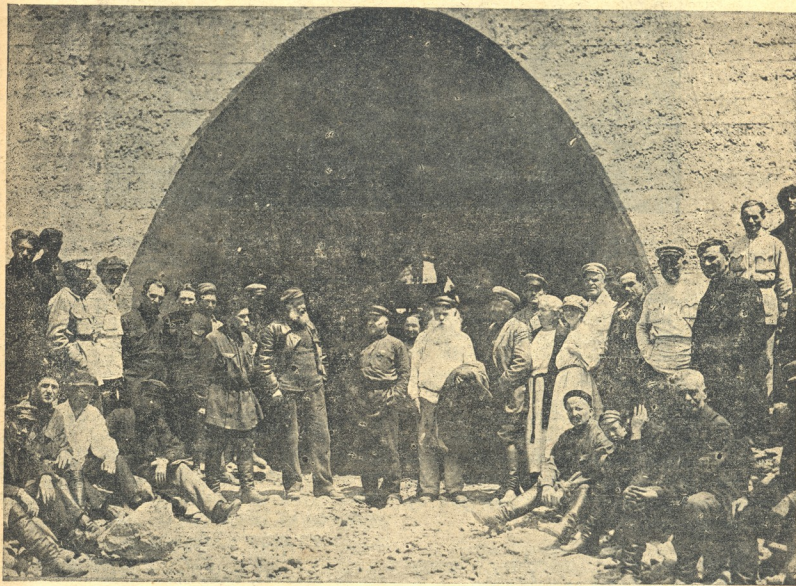
— მართალს ამბობ. ბევრი ავი სდევს მონადირეს და განსაცდელი, მიუგო როსტომმა და უამბო, როგორ დაეფრთხო დათვის ირმის ჯოგი,

რუნება, რომ ურემი წამოვიღო, მაგრამ გადასდო: ველარ შესძლო დატოვება იმ ადგილისა.

— აჲ იმალება მზია ქალი; მის ამბავიც უნდა გავი-გო! წარმოსთქვა ჯიქად

და შეუდგა იქაურობის თვალყურებას. არ აღმოჩნდა მისი კვალი არც წყაროსთან, არც საღ მახლობლად.

— მოჩვენება თუ იყო იგი, მაგრამ ცხადად დაეი-ნახე აცეცხლილი მისი თვალები, მისი ტანი შეუქ გამომ-ცემი შეეცხე კიდევ იმის თმის ბარდებს, გაიფიქრა.

საქართველოს კომპარტიის მე-3-ე ყრილობა „ზა ჰკეს“ სამუშაო ადგილებზე, „ფაქიანთ ხევის“ ტინობის მილის დათვალიერება.

დაეპირა საუკეთესო, როგორ დასკრა მტაცებელი და დეკარგა იგი თვალთავან.

— დღეს დიდს ხანს ვძებნე; ვერა ენახე მისი ბუნავი. ვიპოვი ხვალ, უსათუოდ აჲ ჩამოვიტრეცთ.

— გაანებე, კაცი, თავი: რახან დაქრილობა თავს უშველა, შერჩეს სიციცხლე.

— არა, მაგენ არსება და...

მაგნეს სხენებაზედ მას ფიქრით არეში წარმოუღდა ის მოჩვენება. კინაღამ წარსთქვა საიდუმლო, ენის წვერს ვღდა. მეორე დღეს ადრე გაჩნდა ნაცნობ ადგილებზედ. მიიკვლია, მიაგნო მხესსა: ზვეით წასულიყო, კლდის ნაპ-რალში შეწოლილიყო. კაცის დანახვაზედ ბრდღვინვა დაიწყო, გამოვიდა, თავს დაცემა განიზრახა, მაგრამ ვერ შესძლო: წინა ტოტი მოემსხვრია ბუშინდელს ნასროლს. დაიმორჩილა ახალმა ტყვიამ. კარგ გუნებაზედ დააყენა ამ გამარჯვებამ ჩაათრია ბინაზედ დათვი დააპირა დაბ-

და კვლავ ეძება. ველარ მოხვლა. დააპირა შინ დაბ-რუნება, მაგრამ ბიჯი ველარ გადადგა: არ გაჰყვა ფეხი. მიწას ვართხმობდა. მიბრუნდა ისევ ბინისაკენ, მიზიდა შემა, დაავხნო ცეცხლი ჯერ წყნარად იყო, არაფერი არ აფიქრებდა; რომ შედამდა, დღევა იწყო, თითქო კრთე-ბოდა. მთლად ჩამბნეულა. წყვილი ვარსკვლავი გუშინ-დელსევე ადგოლას აღჩნდა. როსტომ წამოიღდა, უნებლიეთ გაემართა მანათობლისკენ.

— ისევ ის ქალი! ცხადად სჩანდა მისი სახე თვალ-თავანვე განათებული. მიეღი ტანიც შეუქს აფრქვევდა ოდნავ მოყვითლოს. მეტის მეტი სიძლიერით მიიზიდავდა. როსტომი რომ დაუახლოვდა, ქალი გადმოხტა, განახტრო მკლავნი დაჩაეხვია. მძაფრად ჰკოცნიდა, აკვებობდა, ეკო-ნებობდა. რა ტკბილი იყო მის ალერსი გაშვავებული! გა-ნიშორებდა გასწყვედა განზე და თითონაც განს გადაგ-ბოდა; ჩაყინებით აკვირდებოდა; კვლავ მსწრაფლად

საქ. სახალხო კომისართა საბჭოს თავჯდომარე ანბ. შ. გლიჯია და კომისართა საბჭოს მოსამსახურენი.

ჩაიკრავდა, თმაში ჩახვევდა. თითონ თმებიც ცოცხლდებოდნენ, ეწმახნებოდნენ.

— ვინა ხარ, ქალო, აქ რა გინდა, ამ უტეტ ტყეში? ილიმებოდა; მწვეტად დათილ ალმასის კბილ აციაგებდა.

— მითხარ, რა გქვია, სით მოსულხარ ჩემად დამწველად?

ცეცხლის თვლებით კაცის სულში იშვირობდა.

— ჩაკვეცი, მშენიერო, ბროლის მკერდშია!

და მიჰქროდნენ ნეტარების წუთნი, ეამები. უძლორდებოდა სამოთხებურ განცდაში კაცი. მთლად მოეშვა, მობურღოვდა, დაბნდა კოცნაში. ფრთა გარდევარა სუნნელ ზეწრად ვაჟკაცის ცნობას.

* * *

ვლოდნენ როსტომს. არ დაბრუნდა. შეშფოთდა. სახლი, ნადირმა თუ გაფათრაო განძინებულმა.

— ნუ გვეფიქრებათ: ძლიერია და გამოცდილი; ვერ აჯობებს იმას ნადირი.

— მაგრამ ის კაცი ვერა ენახე თავის გონზედა: ფიქრი აშლოდა, თვალთ აშეთებდა, სიტყვა ზოგჯერ აღარ ესმოდა.

— ეგ მეც შევნიშნე. ის მეგონა, მარცხედ ჯავრობდა. — აღრე არის ჯერ მარცხის დათქმა: გამარჯვება როსტომისაა, დაგვიბრუნდება შინ მშვიდობით ხელხვაციანი.

— თუ შუადღემდინ არ მოვიდა, სჯობს მივეშველნოთ: ეხლა ხომ ვიცი, სად ინადირა.

— დღე განახევრდა, ვაჟკაცი კი არსადა სჩანდა. გაემართნენ საძებნელად. იცნეს ადგილი მიმობნეულ ლოდებით საესე

— უბურთავნიათ თღესმე დღევებს რგვაე გელაზებით.

— იგი წყაროც აქ უნდ იყოს.

— ხმაური მესმის!

განმეორდა რაღაც ყმული.

— მეგლი თუ ლმუსი.

— ძალის ხმაა, ქვეხა იქნება.

— ავი თუ რამ წაეკიდა ჩვენს მონადირეს.

გაემართნენ აჩქარებით და... ქვეხა მათკენ გამოეკანა. როსტომს უძახდნენ. არსით აჩქამდა. წაადგნენ დათესა.

— გაჰმარჯვებია?

— რამოდენაა!

— თითონ არსად სჩანს. ხომ არ დაბეგვა?

წადნენ კიდევ წინ. ტბორის პირას შენიშნეს კაცი. გულაღმა იწვა. მუხლებამდინ სწყვეტებოდა წყალი. მკერდი ღია. ახალუბი გადაფხრწილი. ახლოვ ეგლო იმისი თოფი. ნაცრის ფერი დასდებოდა ოდნავ მოლოურჯო. წვეთი სისხლი არ შერჩენოდა.

— თუ დატორა შეჩვენებულმა.

— დავაზული არ ეტყობა, არც ნაკბილარი.

— მკვდარია, მკვდარია!

— ეაჰ, ჩემო თავო!

ამათორიეს, გაეწილყო. ყური დაადეს; თითქო ფეოქავდა. ცეცხლს დააყარეს, ააპრიალეს. ნაბაღზედ დადეს გათანგული. გახადეს სველი, შეამშრალეს; შალითა ჰხელდნენ.

— მკერდი შეენძრა. არ არის მკვდარი!

— იქნებ გვეშველოს და მოვაბრუნოთ.

— ყელზედ რაღაც მოსდებია, აბა დახედ!

ხელში გასინჯეს, გახედეს მზეზედ. თითქო თმას ჰგავნდა, ნაცრისფერ ბუწვებს,

— ნეტავ რა არის?

— ხაფისი ძარღვებს ჰგავს.

— ცოცხლებიან. თავისთავად ხუჭუტებიან.

— თმა არის ნამდილი; არც თუ თმასა ჰგავს.

— აღქი თუ შეხვდა და უნდოდა თმებით დეხბრჩო.

— ჯვარი არ ჰქონდა?

ავერ ჯვარი სადა ჰვლია: ჩამოსწყვეტია.

ვახილ ბარნოვი.

იოსებ ღავითაშვილის ახალი ლექსები.

ვის არ გაუგონია პირველი ქართველი მუშა-მგონის, იოსებ ღავითაშვილის (1850—1887), სახელი? ვის არ წაუკეთხავს მისი მშვენიერი ლექსები?*

საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო მუზეუმში მუშაობის დროს ხელთ ჩაგვიყარდა ამ, თავის დროისთვის იშვიათის, პიროვნების ორი ახალი ნაწარმოები, რომელთაგან ერთი უცნობია, ხოლო მეორე მცირედენი შეცვლით იყო გამოქვეყნებული ნ. მთვარელიშვილის მიერ მგონის ბიოგრაფიაში¹.

როგორც მოგეხსენებათ, ღავითაშვილი პროფესიით დაზღის მუშა და კერძოდ ხარატის მჭრელი, მეტუქურთმე, იყო. ამიტომ ხშირად მისი ლექსები მის მიერვე დამზადებულ ნივთებზეა წარწერილი, ხსენებული ორი ლექსიდანაც ერთი მარიამ კერესელიძის სარკის ჩარჩოზე ყოფილა წარწერილი, მეორე—თვით პოეტის დისწულის თეკლე ბებიაშვილის ასულის ყუთზეა წარწერილი**.

ეს ყუთი წარწერითურთ და მარიამ კერესელიძის სარკის ჩარჩოს წარწერა, თვით ავტორის ხელით თაბახის მეთოხებზე გადამოწერილი, ზემოხსენებულ მუზეუმშია დაცული (პირველი იხ. ნივთების განყოფილება A² კატალოგი № 3187, ხოლო მეორე—ხელნაწიერების განყოფილება № 2402).

1. ლექსი მარიამ კერესელიძისადმი (ავტოგრაფიძვეს ცალკე კონვერტში, რომელიც აღმოჩნდა ე. თაყაიშვილის საქმეებში ზედ წარწერით (თაყაიშვილის ხელით). „პოეტ ღავითაშვილის ლექსი მისივე ხელით დაწერილი, ეს ლექსი მან წააწერა სარკის ჩარჩოზე მარიამ კერესელიძისა³. მართლაც, ფაქსიმელსთან შედარებამ დაგვარწმუნა, რომ ეს ლექსი თვით მგონის ხელითაა გადამოწერილი. აი მისი ტექსტი (დღენის მართლწერას დაცვით):

* იხ. „ი. ღავითაშვილის თხზულებანი“, ქართველთა აზნაზნაგობის გამოცემა. ტფილისი, 1790. ავტორის სურათით; ფაქსიმულითი და ბიოგრაფიით, რომელიც ნ. მთვარელიშვილს ეკუთვნის.

¹ იხ. იქვე LIII გვერდზე.
** ცნობები ღავითაშვილის დებისა და მისი დისწულის თეკლეს შესახებ იხ. იქვე გვ. XI.

ნიშიჩი ქალს მ. კ.

ამ ჩარჩოსა ჯილდოდ გიძღვნით ხელისანი გლეხის მიჭი რადგანაც რომ ბევრს მოსწონს ქართველ ქალის თქვენი ნიჭი ლმერთაა ქნას რომ მაგ ნიჭითა წინ წაგედგათ კვლავაც ბიჭი და მამულის ერთგულ შვილათ გაგეზარდოთ კარგი ბიჭი ეგლა იცნობთ ჩაგრულთ გულსა ევრე გქონდეთ კვლავაც სრული და ვინც თქვენი ურიგო სიტყვას გაემსჯეალას ისრით გული.

მუშა ხეხია.

1882 წ. ენკენისთვის 22
ქ. გორი.

2. მეორე ლექსი, როგორც მოგახსენეთ, თვით პოეტის დისწულის თეკლე ბებიაშვილის ყუთზეა წარწერილი, რომელიც იოსებს ძღუნად გაუგზავნია ახლად გათხოვილის დისწულისათვის. ყუთი მშვენიერია, სუფთა ხელიობისაა, ლამაზი ხარატული გვერდებით და მოხაიკური სახურავით, რომელზედაც შუაგულში ამომწვარი ხაზებით წარწერილია შემდეგი:

პუშკვნი თ. ა. გ.

ბევრი. ლოდინს. შემდეგა ასრულდა. შენი. წადილი შეიდობაშოა. მოგხმარდეს გქონდეს. ლხინი. და. ხადილი

ი. დ.

ცნობა ამ ყუთის შესახებ მოიპოება პოეტის ბიოგრაფიაში, რომელიც დართული აქვს მისი ლექსების 1890 წლის გამოცემას (გვ. LII), და იქიდან ირკვევა, რომ ამ ყუთის საბოლოოდ დამზადება და მისი წარწერა უნდა ეკუთვნოდეს 1887 წელს, 5 თებერვლის შემდეგ დროს, მაგრამ არა უგვიანეს იმავე წლის 13 მარტისა, როცა მგონიანი გარდაიცვალა.

ბ. გორგაძე.

1924, V, 31.

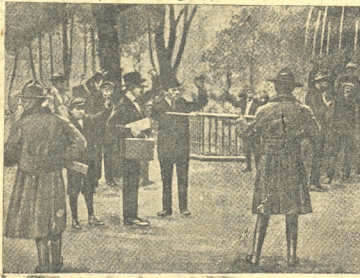
რევოლუცია და ფაშიზმი.

6 წელმა განვლო უკანასკნელი დიდი იმპერიალის-რი ომის დამთავრებიდან და ამ ექვს წელმა გამოიწვია უადრესი რევოლუცია მთელ მსოფლიოს ცხოვრებაში და აზროვნებაში. ძველი ღირებულებანი—გადადასებული—არაინა; კაპიტალიზტი, ნახევრად ფეოდალური და ფეო-დალური ქვეყნების სახელმწიფოებრივი მექანიზმი წონას-წორულ მდგომარეობიდან გამოვიდნენ.

იმ ქვეყნებში სადაც გამოარჯვა ძლიერბოსილ რევი-ლიუციამ—საზოგადოებრივი ცხოვრების და ურთიერთო-ბის მექანიზმი ძირფესვიანად შეიცვალა; ძველი არსებუ-ლი და ყალბ საფუძველზე დამყარებული დამოკიდებუ-ლება დაიარსდა და საბოლოოდ გამოეცალა დღის სინათ-ლეს. გაბატონებული და მებრძოლი ბატონობისთვის რე-ვილიუციონური კლასი ნათლად და გარკვევით მისიწრაფე-ბის დასახულ მიზნისაკენ. ბურჟუაზიულ საზოგადოების პირველი სათნოება, მგრძობიარე ფრაზები „კაპიტალიზ-მის გულშემატკივართა“—გამომწერდა მთელი მისი სი-გრძე სიკანთ, მკაული მისი ნამდვილი აზრით და შინაირ-სით; ბურჟუაზიულ პარფერობას ჩამოეცლა მანძილი და

პროლეტარიატს. პარტივიზმი ახშობს რევოლუციის ჩან-სახშივე და როცა მარქსი 1848 წელს ამბობდა პარტივის-ცივის შესახებ რომ „დასავლეთი ევროპა საშინელი კონტრ-რევოლუციის ქარცეცხლში შეიფენებს ამ ფრაზების ნამდვილ აზრს“ ის შესანიშნავ წინასწარმეტყველებას გამოსთქავადა, რომელიც ისე მართლაც აღესმა, რო-გორც მართალი იყო ის 1848 წელში. ბურჟუაზია შეი-რალდა პროლეტარიატის მიერ რევოლუციის დასაწყის-ში უწყვეტდულ აჩრლით.. წარმოიშვა ფაშიზმი. პირველ ხანებში ჩუმად, მალულად, დინჯათ და მუხანათურად, შემდეგ მწვავედ და მწვავედ თანდათანობით და ბოლოს სრულიად აშკარად, გარკვეულათ და გადაჭრით ცეცხ-ლი და ტყვია პირდაპირ გულში რევოლუციას—აი ცეხი და გზა რომლითაც დაიწყო და განვითარდა ფაშიზმი ევროპაში.

რეაქციამ ისწავლა ბევრი რამ რევოლუციისაკენ. მან იცის რომ მარტო იარაღით ყველაფერი არ გაკეთდება, იცის რომ თუ უმარველსობა არა ხალხის დიდი ნაწილი მაინც უნდა მიიშროს. ის მიმართავს ყველას: ვინც მძიმეს თავბრულდება სააკრი ბრძოლის ქაოსში უიმედობას შეუპყრა, ვისაც რწმენა დაუკარგავს ხსნაში და რევი-ლიუციის; რეაქცია სარგებლობს გაზვიადებულად ყოვე-ლი დიდ თუ უმნიშვნელო მეცლიპათ პროლეტარულ პარ-ტიებისა; უკანასკნელთა გუბუდაობა, მუშაობის მადუნე-ბა ან დამაოხრება კოზირია მათ ხელშია. პროლეტარუ-ლი რევოლუციის მსვლელობა საგრძობლათ შეასუსტა ფაშიზმა დასავლეთ ევროპაში; იყო დრო როცა რევილი-უციონური მოძრაობა აქ საშინელ მომენტებს, კრიტიკულ წუთებ“ განიცდიდა; ეს იყო სულ ახლო წარსულში მაგ-რამ—წარი ულში; დღეს ევროპის რევოლუციური მოქ-შათა კლასი კვლავ შემდგარია—სწორ და უდრეკ გაზაზე; კომუნისტური პარტიის დიდი ავტორიტეტი, მისი მასიუ-რობა და სიძლიერე ევროპის თითქმის ყველა ქვეყნებში ამ ფაქტის აშკარა საბუთია. მაგრამ ფაშიზმი დღესაც ძლიერია კაპიტალის ქვეყნებში; და ესეც უნდა იყოს; კა-პიტალი ვიდრე ის იარსებებს ამ ქვეყნად ხელიდან არ გაუშვებს ის მკურე იარაღს—ფაშიზმს.

ფაშიზმის მსხვერპლი.

წარსდგა ტიტვლად ქვეყნის წინაშე, ისე როგორც ევა სამოთხეში. მაგრამ იმ ქვეყნებში სადაც ჯერ კიდევ რე-ვილიუციის არ დაუპყრია ბატონობა, ბურჟუაზიულ კლასმა მეტი გამოცდილება, მეტი ცოდნა შეიძინა რევოლუციის მაგალითზე, ვიდრე კლასმა დახშობილთა და დამონავე-ბულთა. გაბატონებული კლასები, უკვე ბატონობის მარ-ტივ პროცესში ათეულ და ასეულ წლების სიგრძეზე შეე-ჩეია საგანი დანიხოს სწორად ისე, როგორიც ის არის სინამდვილეში. ჩაგრული და დაბეჩელებული კლასის დიდი ნაწილი კი დღესაც ბევრ ადგილს გატაცებული ძმობა, ერთობა, თავისუფლება დამოუკიდებლობა, თანასწორობა და სხვა ლამაზი სიტყვებით, ლამაზი ალტაკებით—ოცენ-ბის სფეროს ვერ გასცილებია კაპიტალისტური და ბურ-ჟუაზიულ საზოგადოების ორბომრიალში. ყველა ეს ლა-მეზი კათორიებით, ეს სლარიკა, და უშინარსო და ილიუზორული ოცნების ცურათები—მიმე, ხელფხვებმ-კრულ თანამკვაზართ ჰყავს ჯერ კიდევ ბევრს ადგილს

პროლეტარიატმა, მუშათა კლასმა და ყველა რევი-ლიუციონერმა კარგათ უნდა იკიდეს თუ საიდან, რომელ წყაროდან წარმოსდგა ფაშიზმი; რამ შეუშხადა მს ნია-დავი და რა წყაროებით იყვებუბა ის? აშკარაა რომ ფა-შიზმის ძლიერბოსილდა გეომანიშიშ და იტალიაში მუშა-თა პარტიების შექცეობა რეაქციისა და საქმიანობის შედეგია. მაგრამ თვით ფაშიზმის არსებობა, ის გარემოე-ება რომ ბურჟუაზიულ საზოგადოებამ დაჰკარგა ნდობა და რწმენა თავის იუსტიციის და ხელისუფლების, ის ფაქ-ტი რომ მას დაჰკირდა საგანგებო, „ექსტრაოდინალური“ ლონისებების გამოქებნა თანამედროვე სინამდვილის პი-რობებში იმას კი არ ნიშნავს რომ ჩვენ მიექვენებით კონტრევილიუციის ტროუფისაკენ, არამედ იმას რომ მსოფლიო ბურჟუაზიამ ზედიწეწეწე შეიმეცნა სრულიად გამპყრელი მნიშვნელობა თანამედროვე ისტორიულ მომენტის, მან გაიგო რომ ახლო მომავალში ყოფნა-არ

ყოფნის საკითხები უნდა გადასწყვეტდნენ არა დაწერილი ნორმებით და კანონებით, არამედ იარაღით, ტყვეობით და ფართით; და რა ვასაკვირია რომ სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლის მოლოდინში და სამზადისში — ბურჟუაზიამ უყიფინის თავის ოქსტიციას, რომელიც ვერ გამოდგა უნარინი ისტორიის ჩარბის უკან დასაბრუნებლად. „კონტრევიოლიუციონური ნიადაგიც რევოლუციონერია-ო“ — ამბობდა მარქსი და ეს ფორმულა ნათესავოებს უკანასკნელ დაქტს აგრეთვე. საფრანგეთის სამოქალაქო ომის დაწერილობებითი შესწავლით მარქსი დარწმუნდა იმაში თუ როგორია სიძქრით და გარკვეული წესით რაზმავ ხოლმე რევოლუცია ყოველგვარ კონტრევიოლიუციონურ ძალს, როგორც გამოაქვს მას ჯურღმულის წყვლიდიდან მზის სინათლევ სხვადასხვაგვარი კონტრევიოლიუციონური ძალები — და გარბობები.

რუსეთში, სადაც რევოლუციამ სწრაფად განვლო ჩაყოყალობების პერაოდი, რევოლუციის გამარჯვების შემდეგ გამოიწურდნენ ყველა კონტრევიოლიუციონური ძალე-

კიდევ ერთი სურათი, რომელსაც გარდა დიდი პრაქტიკულისა, აგრეთვე დიდი კულტურულ-ისტორიული მნიშვნელობაც აქვს. ბიურგურობის უმრავლესობა რომანტიული ხიდი ხია! უფლებებისა და კანონიერების მოძიერება, რომელიც ათეული წლების განმავლობაში გვასწავლის ჩვენ, თუ როგორ იდელურად არის აწყობილი არა მარტო ბუნება, რომელშიც ხე წვირილდება ზევით, არამედ საზოგადოებაშიაც, სადაც ერთი მეორეს დახას ვერ ჩასკეშს მუტელში, თუმცა იხარჯება „საკმაო რაოდენობა“ შრომისა ყუმბარებისა და გარანტების დასამზღებლად.

ისინი ცეცხლით და მახვილით ანადგურებენ პროფკავშირებს ბავარიაში, ისინი სწადიან ყოველ დღე ძალადობის ათავსვანი აქტს; ვერაგ, მხეკურ — როჯალ და და ვერმანულიდან დაწყებულს პირფერერ, და მაცდურ ბიზანტიურ ინტრიგამდე. Kode Napoleon — კი, გერმანიის უზუნებანი და უშიშრდესი კანონები — ნორმები, ძველი, საამაყო ძირითადი მცნებები თანდათანობით ძველებიან და დღითი დღე მხოლოდ ქალაღლის ნაქრად ხტე-

იტალიის კომუნისტები — ფაშიზმის მსხვერპლნი.

რამელა გერმინი ფრიბერტი. კასაგრანდე ანგელა. მინავლია ფერუჯიკო. მარტინი ვიტტორიო. ორსი პიეტრო. მოკლულ იქნა 13 მაისს 1921 წ. ბიელაშე. მოკლულ იქნა 10 აპრილს მოკლულ იქნა 21 აპრილს. მოკლულ იქნა 18 მარტს 1921 წ. პავიაში. მოკლულ იქნა ქ. სტრა-დელაში.

ბი, რევოლუციის ძლევემოსილების ფაქტის წინაშე ახმურდა მთელი რეპტკიონური ბროვა; რაღაც საიდუმლოსავით, ანდამა ტური ძალით გამოწვეულნი — ეს შავი ძალები ათავგვარ სახით და ფორმით მოველინენ რუსეთის რევოლუციას უხარმაზარი ქვეყნის ნიადაგიდან; ვლადივასტროკიდან ვიდრე სმოლნამდე. დასავლეთ ევროპაში სხვაგვარ მოკლენს აქვს ადგილი. აქ მტერია ძალები, რეპტკიონური, კონტრევიოლიუციონური ძალები დარაზმულია და შეტრევეზე გადმოსული უკვე რევოლუციამდე; მუშათა კლასის ყოველდღიური ბრძოლა აქ ელემენტია საერთო ბრძოლისა ამ კონტრევიოლიუციონერ ძალებთან; მაგრამ ბრძოლის ელემენტი არა საორგანიზაციო ძატიეობის სახით, რომელიც ისაზოგებდა მხოლოდ სახმედრო სფეროში, არამედ ბრძოლა მტერთან უფრო ფართოდ, კლასობრივ პრინციპზე, კლასობრივ ბრძოლის ნიადაგზე და მისი პრეავლდგარი სახით. მარქსი სწერდა 1848 წელში: „რევოლუცია არა მისი უშუალო „ტრაგიკომიკურ მიღწევებით“ რკვევს გზას გამარჯვებისაკენ, არამედ პირიქით ძლიერ და ორგანიზაციულ მტერის ბანაკის შექმნით, ძლიერი კონტრევიოლიუციის წარმოშობით, რომლის ძლევა და დამარცხება უმკვიდრეს ბუნტარულ პარტიის ნამდველ რევოლუციონურ პარტიის სახელწოდებას.“ სინამდველ მარქსი დღემდისაც გაამაროლა.

ბიან. დარცხენილად გამოზნდებიან დრო გამოშვებით თითო-ოროლა დემოკრატები და განუტყაბებენ რომ ეს ასე არ უნდა ბყოს. თუმც იქ სადაც ეს ნეორამანტიული ზანდა ხელისუფლებას სათავეში ჩაუდგა, სწრაფად დაიწმუნენ. ეს „მორცხვი“ დემოკრატები და სწორუცვლელად დაადგენ „ყველაზე უფრო გონიერ“ სინამდველით ნაკარნახევ გზას.

და ისინი, პროლეტარიატის ბანაკში, ვის თავში-აე არეულია ყოველგვარი კათეგორიული იმპერატეები და რეპტკიონური მორალის პრინციპები დასტორიან „ქვეყნის აღსასრულს“. ისინი კი, ვისაც არა სწამს დახავებულ ქვენის მორალი, ვინც მარქსთან ერთად იმ აზრისა რომ: „კანონები, მორალი, რელიგია პროლეტარიატისათვის მხოლოდ გაბატონებულ სოციალურ კლასის ინტერესების მატარებელია“ — ისინი არ ჰხედვენ ამაში რაიმე ზემოხედვის; რევოლუციონურ კლასისათვის ცხადია მათი ნამდვილი შინაარსი და ახლა მომავლის გარდამწყვეტ, სისხლიან — მიმე ბრძოლაში ეს კლასი დაინახავს მხოლოდ კაპიტალიზმის უკანასკნელი ეპოქის სიცოცხლის უკანასკნელ ნიშნებს. („ზიხელ უნდ ჰამერ.“)

ს ა მ უ მ

სპილენძის შუადღე, გადამწვარი ლავარდი ცისა.
სიღრმის ზურგი, გაწოლილი ავარვარებით.
და ბნელიანი გაბრაზება და წარღვნა მზისა,
გადმოხეტილი აღუღებულ ოქროს ღვარვართ.

ნელი ბარბაცით ქარავანი გადაქრის კიდეს,
ბოგავეს უდაბნო რეტეიანი ცხელ მირაყებით;
და იხვევს ზანტათ მღუმარების მედიდურ რიდეს,
დალილი სფინქსი, რომ იღვიძებს არიყრაყებით.

სთვლემენ ლომები გამაძლარი გასაეთებით,
ელავენ ყვითლად შეტაცილი მათი ფერდები;
მხოლოდ ნიანგებს გაშმაგებულთ, მზის დანათებით
უბზინავთ ქონით ხორკლიანი მწვანე გვერდები.

უნაპიროა მღუმარება და გაუქრელი,
შორით ნილოსი—გადამდარი ფოლადის არხი;
თუ სპილოების ქარავანი გაიარს ნელი,
მაგრამ ჩუმი ფარაონთა ძველი სამარხი.

მხოლოდ სამუშით თუ გადინა რუხი ველები,
და გრივალებათ დაივარგა ზვირთები სილის,—
თვით ფარაონი გამოჩნდება თავის მკველებით,
გამეხებულნი და საომარ აბჯრით მოსილი.

სამუმის ტალღებს თან მოჰყვება ჯარი ფრთიანი,
და მორიდებით ელომება სარდლის ბრძანებას.
მაგრამ ის უცდის მოუთმენი და რეტეიანი—
თავის მეუღლის ცხელ სილაზე გამობრძანებას.

ისევ ზვირთების ბრაზიანი ჩქარი ფერხული,
მტრების ლაშქრები ახოვლედა მედგარი ძალით;
მაშინ ხმა ისმის ფარაონის მძლავრი, მეხური,
და თავის ჯარებს ის გაჰყვება ამართულ ხმალით.

ომი მრისხანე, განწირული, დაუღვრომელი,
კვლავ ორი ჯარი შეუპოვარ ბრძოლას ეწვევა;
მაგრამ იმარჯვებს ეგვიპტეში მზე თვითმპყრობელი,
მეტოქე გარბის; ფარაონი ვერ დაეწევა!

ისევ მოელის ფარაონი გამარჯვებული,
თავის მეუღლეს უსაყვარელს და ატირდება;
მისთვის აგროვებს სამკაულებს დაჩოქებული,
და საოცნებო რაინდობას კიდევ პირდება.

მაგრამ ნილოსის განაპირათ, სადაც დივების
სარკოფაგები ინახავენ მუმების ყვითელს,
წევს ამორძალი მონატრული მთვარის სხივების,
ვერ მოიგონებს ის სიყვარულს, ალერსს უწინდელს.

და გრივალებით შემოტანილ გმირის გოდებას,
აბჯარის ხრიალს, შეპირების ხმას განაწვავლებს;
ვერ გაუღიმებს, მის ძახილზე ვერ გაქროლდება,
და ვერ გაახელს გაქვავებულს და ჩასმულ თვალებს.

მ. ბარბიუსი.

მ. ბ ა ნ დ ი

ინგლისელებს პატივმარის ვანდის კეთილშობილი პიროვნება დღეს მიელ დასავლეთის ალღევებს. ვანდი ერთი საუკეთესო რევოლუციონერთაგანია მთელ ისტორიაში. მაგრამ მაინც ამ კაცის სახე, რომელმაც გააღვიძა დიდი სინდისი ინდოეთისა, სრულიად დამახინჯებულ სახით აღწევს დაბერებულ „ახალ ქვეყანაში“. მის ირგვლივ იქმნება ლეგენდა, რომელიც ამშვენებებს სინამდვილს. ჩვენ საზოგადოებრივ აზრს უყვარს კალაპოტის დამზადება და ყოველგვარი მოვლენა უნდა ვაზომოს დამზადებულ სახით. შეიძლება ძალიან დავცილდეთ სიმართლეს, როცა წარმოდგენით ვქმნით ტიპს; ასე შეიქმნა ვანდი „ბოროტის არწინააღმდეგობის“ სიმბოლოდ, დასავლეთის რევოლუციონერებთან შედარებით, რომელნიც ანხორციელებდნენ ძალადობას.

ბოლ ბარბიუსი. უკანასკნელი სურათი.

უპირველეს ყოვლისა ვანდი ნამდვილი რევოლიუციონერია. ვანდი უმთავრესად მომქმედი ადამიანია და პრაქტიკული ჰენიოსი.

თვითონ ის უწოდებს თავის თავს პრაქტიკულ იდეალისტს. მას აქვს უსაზღვრო გრძნობა სინამდვილისა. შემაძღებლობათა შორის მას შეუძლია აირჩიოს ცხოვრებისათვის გამოსადეგი.

დაბადებით ვანდი ეკუთვნის ინდუსების კასტას „ბანიას“, რომელიც შთამომავლობით დაჯილდოვებულია საქმიანი თვისებებით. დიდი ხნის განმავლობაში კასტა „ბანიას“ ხელში ეჭირა ინდოეთის ვაჭრობა და მრეწველობა. ვანდს აქვს ტემპერამენტი მებრძოლისა, რომელსაც სწყურია გამარჯვების რეალური ნაყოფი. მის ხასიათითვისებაა პრაქტიკულ საქმეებზე ზრუნვა და მიზანშეწონილობაზე ფიქრი. ვანდის ინტერნაციონალისაგან დამას შორებელ თვისებებს გამო ყველაზე უწინ მე უარეყოფი არ არამიშენებლავან აზრებს, რომელიც ვანდმა გამოთქვა რუსეთის რევოლუციის შესახებ. უბრალოდ რომ ესთქვათ, ვანდი არ იცნობს დასავლეთის კომუნისტურ მოძღვრებას და უფრო ნაკლებ იცნობს მოსკოვის მუშაობას. რა თქმა უნდა, მას ბევრი უკითხავს, უმოგზავურია ევროპაში, მაგ-

რამ ეს იყო აღერ. ის სწავლობდა ლონდონის უნივერსიტეტში ორმოცდა თითხმეტე წლის წინად და კმაწილის განება, რა თქმა უნდა თავის მერყეობაში გაატარებდა მაშინდელ მარქსიზმს. შემდეგ იგი ბედმა ვადისროლა სამხრეთ აფრიკაში.

თავის ცოდნას თანამედროვე მთავარ მიმართულეების შესახებ ის იღებდა უმთავრესად წიგნებიდან და ვაზეთებიდან. ყოველ მხრივ მძიმე ცენზურა ძლევამოსილი ინგლისურ ბიუროკრატისა აწვებოდა ინფორმაციის ყოველ სტრიქონს. ყოველ სიტყვას, ყოველ ვესტს ლენინისას და მისი მომხრეებისას, რა თქმა უნდა, ემატებოდა საშინელი ცილისწამება. საქირაო ცოტა ცოდნა და მოთმინება, რომ სიცრუე გაქარწყლდეს.

ვანდი უკვე აღარ უჯერის დაბეჭდილ მოგონებულ ამბებს, რომლის ანექსტეც თვითონ წამოგოვ. ერთხელ ისე გაიტაცეს ის, რომ ჩაითრიეს წმინდა იმპერიალისტურ საქმეში და აგროვებებდნენ ინდუსებს ბრიტანეთის ჯარისათვის. პატრიოტულმა პრესამ დააჯერა ის, რომ იმპერია საშიშროებაშია, იმ დროს როდესაც საშიშროებაში იდგა მხეცივით გაუმძღარი მთელი ქვეყნის ბურჟუაზია.

არ არის ვასაკვირი, როცა მოექცა სიცრუისა და ცილისწამების ქიმიურ ცენტრში ვანდი ინგლისის თვალთ უფურება კლასიურ ბრძოლას. რამოდენიმეჯერ შეეხო ის მესამე ინტერნაციონალს და საბჭოთა რესპუბლიკებს, კერძოდ ბომბების ამბოხებას. ბოლშევიზმს ის ურევს ანარქიასთან.

ბედის ირონიას უნდოდა, ვანდისთვის ინგლისის იმპერიალისტებს ცილი დაეწამებინათ და ვასამართლებინათ და ესარგებლათ ამავე საბედისწერო სიტყვით „ანარქია“.

მაგრამ მიუთხალვოდეთ უფრო ახლოს საგანს და მაშინ ჩვენ დავინახავთ, რომ აღმოსავლეთის რევოლუციონერი ძალან ახლოს არის ბოლშევიკებთან, რომელთა სახელის მოგონება იწვევს მასში უნდობლობასა და ეჭვიანობას.

ვანდის სრულიად უბრალოდ ურევნ რელიგიურ ფანტიკოსებში; აფრიკის მაშჰადინაწურ. ფანტიკოსების დავგაროდ. ვანდი ყველაზე ნაკლებ ვაგს რელიგიურ მოკეტულს. თავის ცხოვრების რამოდენიმე მომენტში, მას ჰქონდა თვლილ შესაძლებლობა თავისი თავი გამოეცხადებინა ბუდდას მოადგილედ, მაგრამ მან არ მოსურბა.

რა თქმა უნდა, რელიგიას მის მოქმედებაში საპატიო ადგილი უჭირავს, მაგრამ სხვანირად მას არ შეეძლო ადგილიდან დაეჭრა რილიგიური ზევაი შეიღას ირომოდ და ათი ათასი სოფელისა თავის ნახევარი კუნძულზე. მან მინიმუმამდე დაიყვანა ღვთის მსახურების წესები, მოსპო კასტები. ის არის ანტიმისტიკოსი და ანტიფანტიკოსი.

ყველგან ის იძებს სისწორეს, ვარკვეულობას და დისციპლინას.

აი კიდევ მისი დამტკიცება, რომ ვანდი ვადეაზარდა რელიგიას, იმ დიდი საშახურთა გაუწია ინდუსების ვედისტების და მაშჰადინების შერიგების საქმეს, თუმიცა

მათი ათასწლოვანი სიძულვილი განუწყურებელია ეგანათ. ეს ბრიტანეთის ხელისუფლების ორი მოწინააღმდეგე და... ლა მან შეართა ერთად. ეს იყო თითქმის ზოპარული მიღწევა. ინგლისელებმა განზრახ გადაკვიდეს რეული მისის მასსა ერთი მეორეს. გაერთიანება, რომელსაც მიაღწია განძმა ღიდ პოლიტიკურ აქტად დარჩება.

აქედან დასკვნა: რელიგია განდისთვის საშუალებაა და არა მიზანი. ასეთივე აზრები და განზრახვები, როგორც რელიგიური მოქმედებაში განდის ემჩნევა ნაციონალურ გემგმშიაც, მის მოცულობებზე მოლაწევობაში.

რა თქმა უნდა, განდი ქადაგებს „სეარაი“-ს (ნაციონალულ ავტონომიას-ინდუსტრებს, „ჰომოლ“-ს) და სვადებს (მხოლოდ ერთგულად დამოუკიდებელ სიგნებს მოხმარება, უტყობის საქონელს ბოიკოტი), მაგრამ ეს არ არის განდის ნაციონალიზმი. მართლაც რელიგიუციონური მოლაწევობა ინდუსტრებს ამ ტრიბუნალს სოციალური მოტივით უფრო არის გაკლებული, ვიდრე ნაციონალიზმი.

მთელი ურესული ყუფს მას ზოგადი ირალანდის და ეგვიპტის მოლაწევებისაგან, რომელნიც შეპყრობილნი არიან სხვისი წმითი და ქსენოფობიით.

განდი ყოველთვის იყო დაპყრობილი და შრომელი ხალხის დარაჯად სამხრეთ აფრიკაში, სადაც მიმდინარეობდა პირველი ნახევარი მისი მებრძოლი და პროტესტანტული მოქმედება.

მან აიყვანა დაივის მუარეულობის ქვეშ დაპყრობილი ინდუსტრების მუშები, დაიწყებულნი, გაწვევებულნი, ჯოჯად გადაქცეულნი და ინგლისელებისგან გამოიზიდული მინები. თითონ ინდოეთში ღიდი გაფიცების დროს მან არა ერთხელ აიღო თავის თავზე მოძრაობის ხელმძღვანელობა, როდესაც თვითონ მიემხრო მუშებს და რომ ისინი არ გამტყდარიყვნენ. პირადად მან გამოაცხადა სიმშობობა და გამიარჯვა კიდევ.

იმისთვის ინდუსტრელი არ არის რასიული კლასი, საძულველი მხოლოდ იმისთვის რომ ის ინგლისელია.

როდესაც ის ლაპარაკობს: ცოდვია ყიდვა საქონლითა უტყობისაგან, როდესაც შეიძლება იყიდო მეზობლისაგან, რომელიც დამშუულია, როდესაც ის აწყობს საფეიქრო საქმეებს სოფლებში, როდესაც ის იწვევს თანამემამულეებს, რომ ერთმანეთთან დადგან სავეტრო ხელმძღვანელობაში,—მას მეფეულობაში რეპრესიები კი არა აქვს, ანდა გეოგრაფიული განცალკევება გამარჯვებულთაგან, არამედ უფრო სწორი შრომისა და ორგანიზაციის მოწყობა უნდა. მაშასადამე მასწავლებელს და ახმედ ახალს, უმთავრესად ეკონომიური მოსახრებები ამოქმედებენ.

ტყვილად არ უთქვამს მას: „დამშუულ ხალხს ღმერთი მხოლოდ ერთი სახით შეიძლება გამოეცხადოს: საქმელის და სამუშაოს სახით...“.

არ შეიძლება არ აღინიშნოს განდის მუდმივი სურვილი, რომ დაერბობოდა რაც შეიძლება უფრო ფართო მუშურ გულეურ მასსებეს. აი რას ლაპარაკობდა ერთხელ ის მრავალრიცხოვან სტუდენტთა აუტორიტარის წინაშე: მიემართათ რა ჩვენ მოწოდებას ინდუსტრების ინტელფენციას, მრწვეულია კლასის, ამ პატარა წევრს, ხელისათა და გულთა ოკიანეში, რომელსაც შეიძლება ინდუსტრების ხალხი, ჩვენ გვინდა ისინი მხოლოდ გამტყვადილო. მერწმუნეთ ჩვენ გამოვგლეჯთ სეარაის ხელიდან მოძალადეებს და აფეთრიალებთ თავისუფლების დროშას, შეიძლება

თქვენი დახმარებით, მაგრამ თუ საქირი იქნება უტყვევონადან. ინდოეთი შეიძლება დარჩეს დამშუიდებელი, მაშინაც კი, თუ მთელი მისი ინტელფენციკია დაკარგავს მოთმინებას, სარწმუნოებას, სიმამაცეს და ძალას. „მე ძალას მამღვეს ეს რწმენა“. დამეთანხმებით, რომ ეს სიტყვები არც ისე უტყვია ჩვენი სწენისათვის.

ესლა ვილაპარაკით განდის ტაქტიკაზე. აქ არის მთავარი ძარღვი მისი მიძღვრებისა.

საშუალება, რომელსაც გვაწვდის განდი ჩაგრულითა სმულდამო გამარჯვებისათვის, ეს არის უარყოფა პარახიტულ ინდოეთის მთავრობასთან თანამშრომლობის არაწინააღმდეგობასთან შეერთებით. ასეთია მთავარი ძარღვი და შინაგანი ძალა, რომელმაც გამოიწვია ეს ღიდი მოძრაობა, რადგან მოძრაობა არ არის დაბარხული მასთან ერთად ერთგობის ციხეში.

განდი ცილდება მატერიალურ ძალდატანების უარყოფას, იძულებული შექმნა შეეხება ახალი სიტყვა, ამ წმინდა მორალური ბრძოლის აღსანიშნავად—ეს სიტყვაა სატყვარება (ძალა სიმართლისა, ძალა სულისა, ფიხკურ ძალის წინააღმდეგ.)

არასოდეს ის არ ევაჯერებოდა სინდისს. ის მოხსანდებ ამხედრდა აჯანყებულებზე, როდესაც იმით მოიმარჯვეს იარაღი ინგლისის პოლიციის და არმიის მტეკურ სისასტიკის საპასუხოდ.

სამეჯურ შეაჩრა მან რეკოლიუკია, რომელსაც უმეც აწყობდა გეგანტური მასსა ახის ნახევარკუნძულისა.

გასაოკარი შემთხვევაა ერთი კაცის ასეთი ვაგუნდა მასსაზე, მაგრამ მინც ძალიან სახფეთათია, რადგან შეუძლია ძირშივე ჩაახარის სახალხო მოძრაობა. სწორედ ამისათვის განდიმ დაიმსახურა საყვედური თავისი მიმღვერებისაგანაც. თავისი გამოსვლებით მან მიაღწია იმას რომ ხალხი დაემორჩილა მის დაბატმირებას, რომელიც თვითონ განდი სთელიდა აუტელმობათ. ამასთან ერთად მას უფრო, ვიდრე სხვას რომელიმეს ესმოდა, რომ მისი იძულებული უსამქურობა: მიაყენებდა ძლიერ ზიანს სახალხო მოძრაობას. მაგრამ ეს უარის თქმა თანამშრომლობაზე, ეს მორალური ძალადობა შეითვისა-განდიმ, არა მარტო მისთვის, რომ ეს შეეფერებოდა მის რბილ სულიერ განწყობილებას არამედ რომ რევიორმატორის ნებისყოფა გამოეყენებინა ქვეშაირით და კეთილშობილი ადამიანური გზით.

მას სწამდა თავისი მეთოდის მოქმედი ძალა, მას კიდევ არ დაიწყებოდა სამხრეთ აფრიკის ოცი წლის ბრძოლის შედეგები. აქ მან გადაარჩინა განდაღვრებისაგან ინგლისის კოლონიის ას ორმოცდა ათი ათასიანი არმია ინგლისის კულებისა. მაშასადამე ეს ხერხი იყო სერიოზული და კარგათაც გამოტეხილი.

მ დროს როდესაც ინდოეთი გამოერკვა თავისი გეგანტური ლეტარგიის ძილისაგან, განთავისუფლებას ორი დაბრკოლება უშლიდა. პირველი და უფრო სერიოზული: დასაქულობა, რომელიც იყო შედეგი რელიგიურ შულისა ვედსტებისა და მუსულმანების შორის, კასტების გაუტებრობის შექმნისა და კოლოკავთა გამარჯვებისა. მეორე მიზეზი: მატერიალური ძლიერება ინგლისისა, ფიხკური ძალა ხელისუფლებისა. განდი გერ შეგებოდა პირველ დაბრკოლებას—თითქოს მეორეს ვერც ვერ ამჩნევდა. საქირია მხედველობაში გვექონდეს, რომ ინდოეთი დღევანდლამდე მოკლებულია საშუალება იმპაროს ძალა.

ის თითქმის სრულეობით განიარაღებულია, (ინდუს არ აქვს ნება სანადირო თოფის ტარებისაც კი) და ამის გარდა ისტორიამ აღზარდა მასსაში უფრო ადამიანური მოთმინება, ვიდრე შეიარაღებული გამოსვლების წყურვილი.

მაგრამ ყოველ შემთხვევაში არა წინააღმდეგობის ილდის ქვეშ საქმე ინდუსების გაერთიანებისა მალე გამაგრდა. ნაციონალური გრძობა ჩამოყალიბდა ეკონომიკურ პრეტენციებში ამტყვევდა ნაციონალური ენა: „მე არა-

არის ინდოეთი განთავისუფლდეს ძალადობით ვიდრე სამუდამით დარჩეს მონათ? თავის მონობაში ის მონაწილეა ძალადობის და მოჩივლებით ეხმარება ტირანისა.“
და ჩვენ ვამბობთ: ლენინი რომ ყოფილიყო განდის ადგილს, ის იძულებული იქნებოდა და ელაპარაკა ისე როგორც ლაპარაკობდა ვანდი.

მიეცა სწორეთ ისეთი ფორმა გამყვეფელთა და გაყვეფელითა ბრძოლასთვის. იმისთვის რომ ეს ორი

საქართველს კომპარტის მე 3-ეკრილობა „ზაპკს“ სამუშაო ადგილზე, განათარის სამუშაოების დათვლიერება

სოდეს არ ეურჩევდი არა წინააღმდეგობას, როგორც უმაღლეს სიმართლეს და საბოლოო მიზანს. არა წინააღმდეგობა, რომელსაც მე ვკადეტები მხოლოდ საშუალებაა პოლიტიკური ბრძოლისა. ეს ტაქტიკა შეიძლება უარყოფილ იქნას, როგორც უფარგისი თუ საკირო იქნება. და კონგრესის წევრებმა გაიგონ: ან დავამთავრებთ ჩვენ ბრძოლას ერთ წელს, ანდა არ წინააღმდეგობით დალაღლენი შეორეს მოვიცილებთ ხელს.“

ეს განდის ერთი უქსანსელო განცხადებათავანი ნათელყოფენ ჩვენთვის ამ კითხვას.

მეორე ადგილი ამ სიტყვის კიდევ უფრო ამტკიცებს, როგორ დაშორებულია განდი მანიალურ არ წინააღმდეგობას „ჩემი შეხედულებით ხალხის მიზანია არა არ წინააღმდეგობა არამედ „სვარაი“. მართალია ჩემი შეხედულებით ეს ერთი და იგივეა. მე მგონია რომ მხოლოდ წინააღმდეგობით შეიძლება მივაღწიოთ „სვარაი“-ს, მაგრამ მე არა ერთხელ გამიგორებია, ნუ თუ უტყეისი არ

აღმაიხი ეთი ჯიშისანი არიან, შორს მკერტელნი და სწორი ტყუისა, რომელთაც შეუძლიათ იანგარიშონ მომხიუ და მოწინააღმდეგე მანსები.

ჩვენ ვართ მოწმენი ორი ერთიანი ტრაგედიის, რომელიც გათამაშებული იყო ქვეყნის სხვა და სხვა იდეებით ამხედრებულნი. ჩვენ ვუყურებთ სოციალურ მასსეებს, რომელიც გაქვნილინი არიან ძირიან ფესვიანათ სოციალურ გადატრიალებისათვის.

ამ მასსებს ერთი მიზანი აქვთ: დამყარონ თავისი წესწყობილება არსებულ წესწყობილების ნაცვლათ, რომელიც ერთი მუჟა მუჟთა ხორას ინტერესებისათვის, სილარიმეში და გაკვირებაში იმყოფება ძალიან დიდი ნაწილი ხალხისა. მაგრამ მთელი საშინელება მდგომარეობს იმაში, რომ ტენციური და მეცნიერული პროგრესი და თანამედროვე ცენტრალიზაცია მუბატონეთა ხელშია და ძლიერ მწვავე ხასიათს აძლევს სოციალურ სიმბიზის ცენტრის გადახასს, რომელსაც განდმა და ჩვენ ერთად უწოდეთ სოციალური რევიოლუცია.

არის საშუალება ვაიძულოთ ხელის უფლება დატოვოს მართვა გამგობა ერთი მოლაპარაკებით და მეორე იძულებით. ლენინი იძულებითისაკენ იხრება, აგრეთვე განდიც.

არც ინგლისის არც რუსეთის ბურჟუაზია არ დაეცემა დაჯერებას, საჭიროა ისინი ვაიძულოთ დაგნებდნენ. რუსეთის მასსამ პირველმა ქვეყანაზე შეასრულა თავისი, თავის განთავისუფლების საქმე. შინაური მტერი განადგურებულია. ეხლა დგანან პირისპირ მთელი ქვეყნის მტერთან.

ახალი წესრიგი საგნებისა, მხოლოდ ახალი გულია, რომელიც ძველ მთელი ქვეყნისათვის, და მესამე ინტერნაციონალის შტოები და პერიფერიები მხოლოდ ჩანასახს აჩვენებენ ახალ საერთაშორისო ორგანიზაციას, რომელსაც ჯერ კიდევ ხორცი არ შეუსხამს.

და თუ ახლოს დაეკვირდებით ვანდის მოძრაობას, მაშინ გამოჩნდება, რომ ინდოეთს უჭირავს თავისი საპატრიო ადგილი საერთო გადაჯუფების სისტემაში, ზნობრივი იარაღი, რომელიც ჩაბარებული აქვთ მათ ეხლანდელი გამარჯვებით არ სთიშავს მათ საერთო ძმურ საქმიანობას.

ამასთან „პასიური წინააღმდეგობა“ თუ შეიძლება ასე გამოვსთქვათ გვევლინება საერთო პირველ სადებუროთ, რომლისგანაც მონური შეგნება გარდაიქმნება კლასობრივ შეგნებათ.

ბევრს გამოუცდია რევოლუციონერის თვალში საერთაშორისო გაფიცვა, მხოლოდ პროლოგია რევოლუციის.

შემდეგ? ნუ დაიწყებთ თამაშობას სიტყვებით— ვინ გაბედვს თქვას, რომ მას არ შეუბღალავს თავისი თავი ძალდატანებით თავის ნებაზე.

პასიურ წინააღმდეგობის დროის ქვეშ, რომ გზავნიდნენ ათასობით და ათათასობით ხალხს სასიკვდილოთ და საწვავლებლათ.

როდესაც ვითხოვობთ საშინელ წვალების ამებებს, რომელიც გამოცადეს სანტავარახებმა ციხეებში ბრიტანის აგენტებისაგან დახვრება ბატონებისაგან, ანდა როდესაც გაიგებ როგორ სიკვდილ მიდიან თვითმკვლელობაში, ინგლისის ჯოხის ქვეშ, მაშინ ძნელი ამასთან ერთად შეაერთოდ „არ წინააღმდეგობა“. ამ ძალამ სიმართლემ, ამ ძალამ სულმა, რომელმაც აამხედრა ინდოეთი, ამანვე აამხედრა რუსეთიც. ეს მომქმედი სოფლმშენებლობა პირდაპირ ეთანხმება იმას რაც გამოიმუშავა ვანდის, როდესაც მას მოუხდა მასებთან შეხედრება.

ნუ დაივიწყებთ, რომ ვანდის აზრმა გაიარა ევოლუციით, პირველათ კანონმდებელი და რეფორმატორი

ის შეიქნა თანდათან რევოლუციონერად, და თვითელ მის ზნობრივ გამარჯვებით ის უახლოვდებოდა საერთაშორისო კომუნისტს.

რადღან საშუალებები კაპიტალიზმთან ბრძოლაში გასაკვირველ შემთხვევით ყველან იღებს ერთს და იმავე ფორმას და არის ისეთი საფეხური, როდესაც ზნობრივი ძალა და მეცნიერული შორს ვაჭვერება არ განსხვავდებიან ერთი მეორისაგან. ძირითად განსხვავება განდისა და დასავლეთის რევოლუციონერებს შორის მიეწერება იმას, რომ ის უარყოფს მატერიალურ კულტურის პროგრესს.

ის უზნობს პირველ ყოფნას და უარს ეუბნება ცივილიზაციის ტენიკურ ზრდას. ეს პატრიარქალური აზრის გადახრა პაუერნიზმის და ხალხის გალატაკების მეტის მეტ უბრალო ახსნის შედეგია.

ვანდი რომ გასცნობოდა საერთაშორისო კომუნისტს და რომ სცოდნოდა ის მეცნიერული სახარება, რომელიც საუფქლოდ უდევს საბჭოთა რესპუბლიკის ორგანიზაციას, მას რომ სცოდნოდა რუსეთის პოლიტიკა აღმოსავლეთის ჩაგრულ ხალხების მიმართ, ხელშეკრულებანი ოსმალეთთან, სპარსეთთან, ავგანისტანთან და ის ზომები, რომელსაც საბჭოთა ფედერაცია ხმარობს მცირე რიცხოვან ხალხების დასაცავით, ის უსათუოდ გადადგამდა უფრო გაბედულ ნაბიჯებს დაახლოვებისთვის, რომელიც უიმისითაც უსათუოდ მოსალოდნელია. რასაკვირველია ის შესძლებდა გამოეყო ძლიერი და ურყევი პრინციპები, რომელიც გამოიმუშავა ხუთი წლის რევოლუციაში ხალხმა, თავისი ზნობრივი დოკტრინა მესამე ინტერნაციონალის დამარბამეებელ მაგალითებით. ის მიინდომებდა მოეცილებოდა მისთვის სასიკვდილო საწამლავე რეფორმატორობის და სიტყვიერი ფეტიშიზმი.

რა დასკვნა უნდა გავაკეთოთ ჩვენ? რადღან ვანდი არ შედის მთელი ქვეყნის ინტერნაციონალურ ბლოკში და რადღან მის აზრებსა და კომუნისტების აზრთა შორის არის მიმსგავსება უფრო და უფრო ღრმა და მრავალ რიცხოვანი. საჭიროა შეეკნათ მუდმივი და შინაგანი კავშირი აღმოსავლეთის და დასავლეთის რევოლუციონერ მოძრაობათა შორის. გაუწოდეთ ერთმანეთს ხელი, შეიცანით ერთმანეთი, თქვენ რომელნიც ქვეყნის სხვა და სხვა კუთხეში იძლევით მაგალითებს უსაზღვრო თავგანწირვისას რადღან ინგლისელები ხომ საუცხოვო ხარისხის ქვეყნის ყარალები არიან, სძულხართ თქვენ ერთი და იმავე სიმუხვით, თქვენ ხომ იცნებთ ერთნაირად აყენებთ მოქმედების აზრს, თქვენ ხომ თქვენივე სურვილით სისხლად და ხორც ასხამთ პრპტიკას სიტყვას!...

ს ა მ ი უ მ ხ ვ ე დ რ ა .

გამოვენიშვნილობით ბათუმს.

„ჭრივის“ გემით მიეცურავთ სტამბოლისაკენ.

ათ დღეს მოუვრდით ბოსფორამდე მოსვლას. ანატოლიის ყოველ ნავთსადგურში მთელი დღეობით ჩერდებოდა ჩვენი გემი.

ჩამოვიარეთ რიზე, ტრაპიზონი, სამსუნე, ორდუე კირასუნე.

ზუნგულდაკში ედგებვართ მთელი ორი დღე. ქვა-ნახშირით იტვირთება ჩვენი გემი. მარსელამდის საკვებს იმზადებს.

ერთი კვირის განმავლობაში ყველა მოგზაურებმა გაცივანით ერთმანეთი.

ბევრი შინაურადაც დავვახლოვდით.

მე ხშირად ეუმასპინძლდებოდი თეთრი და წითელი ნაფურეულით, სხვა დარღმინდები კი დღე გამოსძებნიდენ ნეტქარათ სასმელ „ბენედიქტინს“ ან „შერი ბრანდის“ და სადილის შემდეგ ვატარებდით დროს, ათასფეროვან მასალათში.

ძალიან ხშირად მიყვარდა აგრეთვე ქანდაკის თამაში.

ერთი კვირის განმავლობაში ყველას ნიჭი ესცაღდებოდა ვარჯიშობაში, მაგრამ ღირსეული ტოლი არავინ შემხვდა. ყველასთან გრადანელი გამოვდექი.

მიყვარს კი კარგი მოთამაშე, მაგრამ უფრო მიყვარს, თუ მიუხედავად კარგი თამაშისა—მინც მე ვაჯობებ.

მეორე დღეს მოვიარე მთელი ზუნგულდაკის მალაორობები.

შთაბეჭდილებით დატვირთული, დალილ-დაქანცული და გაუფრული დავბრუნდი გემზე. ვისადილეო.

რამდენიმე პირს ვეთამაშე ქანდაკი. გამარჯვება ისევ ჩემია, როგორც ყოველთვის.

წყნარათ მოიღის ერთი ქალიშვილი, სუფრის ბოლოში რამ მუდამ ჩუმათ იჯდა ხოლმე. და მეუბნება.

— ერთხელ მეც ვეთამაშებოთ.

— თუ კი მოისურვებთ, გავართთ გული!

დახსენდით. შევეუდღეთ თამაშს.

მე აინუშში არ ჩავივდე იგი. ყველასთან ვეთამაშებულე—დარღმინდულათ ვეთამაშები მასაც.

მე მხოლოდ შესიამოვნება, რომ საბაბი მომეცა მისი გაცნობისა.

რამდენიმე ფიგურა უკვე წავაგე ულაზათოდ.

— ყოჩაღ გოგონი, ყოჩაღ!

— ეგრე მოსცხთ ჩვენ ქებულ ფალავანს, ყველა რომ დაგვიბოიყვ.

მე შევეუცადე საქმეს გამოსწორებას, მაგრამ ველარაფერი მეშველა. საბოლოო გამარჯვება ჩემ მოწინააღმდეგეს დარჩა.

— ერთი კიდ ვეთამაშოთ!

დავიწყეთ.

მთელი მარიაფათი მოვიხმარე მინც წაგებულე დავრჩი.

— ჩამდუაზელ! მომიკაცვია თითი! მე არ ველოდი! მან წყნარად ვაიღიმა. იმას ათაფერი ავეკირებს ამ ქვეყანაზე.

თუმცა ქანდაკში დავმარცხდი, მაგრამ თავი მიგებულათ მიმანია, რადგან გაცივანი ეს გოგონა.

იგი თავის დასთან ჩუმათა ზის სუფრის ბოლოში. მისი მაღალი სიტყვა ჯერ არ გამიგია ოდესმე.

მხოლოდ მარადიული ღიმილი სახიდან არ შორდება, თუმცა არ ვიცი, ეს ნამდვილი ღიმილი იყო თუ რამე ტანჯვა, ან ფიქრი უნებღებელი, ან დაცინვა წუთისთვისა.

— თქვენი სახელი?

— ლიუბ...

— არ მომწონს ეგ სახელი! გვაჩი?

— პანჩენკო.

— ეს ლამაზია!

— ავიდეთ ზევით! ზღვას უტკირით!

— გამიძებნით წინ!

ავიდით ბაქანზე. გემის ბოლოში მოვსძებნეთ ყუდარი კუბი.

— მალდუაზელ პანჩენკო! თქვენ რალაც განუტყრელი სევდა გაწუხებთ!

— შეიძლება.

— მაშ თქვენი წაუშლელი ღიმილა რას მოასწავებს?

— მე განა ვიღიმიები?

— ყოველთვის, ნუ თუ სარკეში არ ჩავიხედავთ?

— ღიმილი განა ასეთია?

— ოო,ღიმილი ათსნაირია!. მაგრამ თქვენი სახეც მარად მღიმარება, თუმცა უქანაურად, რომლის ბადალიც ჯერ არ შემიხვედრია მთელ სიცოცხლეში.

— თქვენ უფრო მეტ ყურადღებას მაქცევთ, ვიდრე ღირს ვარ.

— თქვენ უფრო მეტის ღირს ხართ, მაგრამ მეტი სითამაშე ვაი თუ თავებობას დავდაროს.

განუმადა ქალი. ზღვას ჩასცქერის. სხვადა სხვა ფერი მელუხები აზიზ-მაზიზათ ლიელოვებენ კამკამა სიღრმეში.

უცქერის ქალი ამ ზღვას გატკეცილ სიღრმეს და ვერ მიმხედარვარ: იქა ჰკრეფს ფეკრებს, თუ იქ მარხავს ფეკრებს.

სიჩუმე გავგიგრძელდა. უხერხულობა ვიგრძენი.

— თქვენ უკრაინელი ბრძანდებით, მადმუაზელ?

— დიდი! არ არის ძნელი გამოსაცნობი.

— შორს მიემგზავრებით!

— არ ვიცა. სტამბოლამდის კი მივიალ და მერე არ ვიცა.

— თქვენ გაწუხებთ რალაც მოუსვენრობა.

— მე მაწუხებს მთელი სიცოცხლე.

— თქვენ ლტოლვილი ბრძანდებით?

— დიდი. დენკინის ჯართან ერთად მე და ჩემი დაც გამოვიქციეთ.

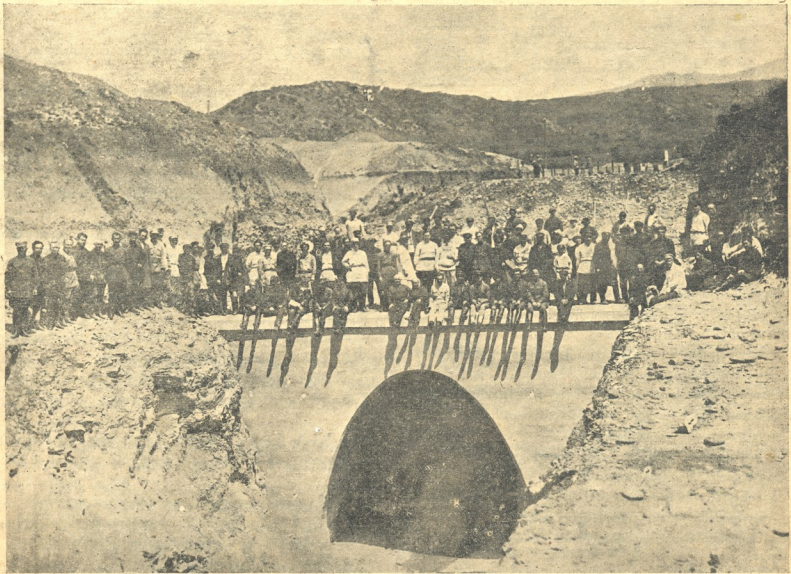
— რათა? განა თქვენ სამშობლოში თქვენი სამყოფი ადგილი აღარ იყო?

— ყველა გამობრძოდა. ჩვენც წამოვიდით. ჩემი ძმა დენკინთან ავიტრად იყო. მისი გამოჯავრებით შეიძლება ჩვენც დავესაჯეთ. თან გამომეცა ოთხი მილიონი, ისიც გზაში მომპარეს. სულს აქეთ აღარაფერი მაქვს.

— მაშ რა უნდა ქნათ შემდეგში?
 — არ ვიცი. დღეზედ დღე რომ დამიმატონ საფეკრებლათ, მაინც არ ვიცი—რა გზას დავადგე. ამასთანავე ჩემი დაც ავადმყოფია. იმას არ შეუძლია ბევრი წვადება.
 — მერე სტამბოლში რათ მიდიხართ?
 — რა ვიცი! იყო გემი. გვექონდა ბილეთის ფული. დავსხედით და წავედით. განა სულ ერთი არ არის უპატრონო ბათუმში ვიქნებით, თუ სტამბოლში?
 — გაყოფ ვინმე ნაცნობი?
 — არავინ.
 — მაშ როგორ? ქალიშვილებისთვის კი გამბედაობა ევრე ლეთისანაბრათ უტხო მხარეში გადაკარგავ.
 — მე შინდა სწავლა. მე არავისგან არ ველი რამეს. მაგრამ თუ მოხდა სასწაული და ლტოვილთა დამხმარე კომიტეტმა მომცა სულ შვირედი რამ საშუალება—პა-

— მე არც ველი სხვა რამეს გარდა გაქირვებისა. ასე ვიბასეთ ვარგა ხანს. მე უფრო მეტად მომზიბლა მისმა სიმშვიდემ. და ღიმილი ხომ—ეს იყო რალც ლეთაებრივი, უკვდავი, მხატვრული. ის დარჩება ჩემ სსოენაში ისევე უცვლელად, როგორც ვარსკულავი ჩრდილოეთისა ცის კამარაზე.
 სამ დღეს კიდე ვიარეთ სტამბოლამდის.
 ამ ხნის განმავლობაში უფრო დავეახლავდით მე და ის ასული.
 ძალიან მიეჩვიე. მე თითქმის ველაუკ-კი წარმომედგინა, როგორ უნდა გავმოვიბოდი სტამბოლში ერთმანეთს.
 პანჩენკოც ერთობ თავდაჭერილი გოგონა იყო, მაგრამ მაინც აშკარად ვამჩნევდი, რომ იგიც მომეჩვია. მე ხომ ქალს ვუტკეპრო ყოველთვის როგორც მგელი,

საქართველოს კომპარტიის მე-3 ყრილობა: „ზაჰეს“ სამუშაო ადგილზე, 21+40 პალაბის ტინიბის მილის დათვლიერება.

როიში წაელ მხატვრობა მიყვარს განსაკუთრებით. ამ ხელოვნებაში ნაცადიცა მაქვს ჩემი ძალ-ღონე. თუ ეს ნატვრა შემისრულდა, მაშინ წარსლის დანაჯარგს აინუმში-აც არ ჩავაგდებ. მაგრამ არა მაქვს იმედი. ჩემი ბედისა კარგი არაფერი მჯერა.

— ეგ საუთოფო საქმეა.
 — დიად. მე არცა მჯერა მაგის შესრულება. მაგრამ ადამიანს მაინც უყვარს ოცნება, სანამ პირში სული უდგია.
 — ... ვინ იცის სად რა მოგელით! ამასთანავე თქვენარი ვარდახვეწილებით უკვე სასხეა მთელი ევროპა. ადელიათ შეგლას არ უნდა ელოდეთ საიდანმე.

როგორც მამაკაცი მაგრამ მოხდა ეს ერთი სასწაული და იმ ასულს ვუტკეპროდი როგორც მშვენიერ სურათს სიცოცხლის მუხურუმში.

იგი მომავონებდა ტბის თეთრს შროშანს, რომლის სილამაზითაც სტკებება ადამიანი მხოლოდ ნაპირიდან.

ნორჩი სატატკორივით ატყორცნილი მისი ტანი მე არ მახელებდა ვაფერის თრობით.

მისმა ღიმილმა სულ სხვა ანდამატურის ძალით დამიპყრო: მსურდა მექვირტა მისი სახე ყოველთვის, დაულოლავდ.

იგი სახე გადაემშალა მრავალ საიდუმლოთა უცნაურ წიგნად, ჯერ უცნობ სილამაზეთა აღმოუქითხე წიგნად. მისი ლიბილი ხომ თავისი სიღრმით და მიმზიდველობით სულ გავიწყებდა ზღვასა და მის შორეულ კიდეს. ბევრს ენაბრებოდა ჩვენი დაახლოვება.

ნაწინაო ვაგებში ორჭოფულად ჩამკრავდენ თვალს. მეც ვიფერებდი.

სად ამეხსნა ყველასათვის საიდუმლოების ზღვიდან ამოტივტივებული იშვიათი განძობა, რომელიც უცხო იყო აქნობამდის თვით ჩემთვის!

ბავშური ნატერა! უფრო კი გიჟური! მინდა ვასცდეს სტამბოლი ჰიბრალტარს, მექსიკას, რომ უფრო მეტხანს ვიყო ერთად იმ ასულთან. მაგრამ ჩვენ უკვე შეგკურადით ბოსფორში.

ედემის მსგავსი ნაპირები მარჯვნივ და მარცხნივ გვეკალაშებინ ახალი და ახალი სილამაზით.

პირველი ვახაფხულით ატეხილი ხეხილოვანი ქალები მიწის სიხარულს ანთებენ გულში.

კოსტა-კოსტა სასახლენი და ძველებური ჩათხობალი კოშკები მრავლათ მოსცურავენ ჩვენ თვალ წინ. და ყველაფერი ეს იწვევს რალაკა მძიმე სევდას, რადგან ყველაფერი გვაახლოვებს სტამბოლთან, განშორებისთან...

აგერ სტამბოლიც თავისი საზღაპრო პანორამით ნებაჲ შუადღის მაგიერ მთვარიანი შუალამე იყვებს, მაშინ უფრო მომხიბლავი იქნება შორეული. იერი სტამბოლისა.

დიდებულ მერქთების წყარწება მინარეტებნი თვალს იტაცებენ საღლიცა ცის სიმაღლეში და გავიწყდება ძირს ქალაქის არსებობა.

ცის დაბლა ჩამოსვლა და მიწის მაღლა ასვლა მხოლოდ აქ ვიხილე ესე აშკარად იმ მინარეტების ცქერით. მარა ყველაფერი ეს სიაშე იჩრდილება მომავალის განშორებით.

გემი უკვე გაჩერდა. პანჩენკო და თავისი და ჩამოვიდენ.

- მშვიდობით!
- მშვიდობით!
- თქვენ ხომ აქ იქნებით კიდევ?
- მხოლოდ ერთ დღეს. ხვალ კი დაიძრება გემი მარსელისაკენ.
- მაშ ქალაქში შევხვდებით კიდევ?
- შეიძლება.

ასე უჯიშოდ გავშორდით, რადგან მრავალი თვალის მოსწერებოდა ყურადღებით ჩვენს ვაიმომშვიდობებებს. მეც ჩაუმახრე ბევრი რომ გულში და იმ გოგონამაც. ეს ვიგარქენით ორთავემ კარგათ. ამიტომ ვაპატიეთ ერთმანეთს ასეთი სისასტიკე განშორებისა.

სიღამოზე კიდევ შევხდით ერთმანეთს გალატას ხიდზე, გაგეხარდა, თითქოს მთელი წელიწადი არ გვენახოს ერთმანეთით.

მე ვიყავი ამხანაგებთან ერთად, ის კიდევ თავის დასთან.

კიდევ ჩავარდით უზერხულ გარემოებაში.

- მაშ თქვენ მიემგზავრებით ხვალ?
- უეჭველათ.
- მაშ მშვიდობით! ალბათ აღარა დროს არ შევხვდებით ერთმანეთს.
- უსათოვოთ მოიწერიეთ ან პარიზში, ან მიონენში როგორც დიფინერეთ—ისე.
- ვნახოთ. მშვიდობით!
- მშვიდობით! გასურებთ ყოველ სიკეთეს!
- ეს იყო და ესა, ამით მორჩა ჩვენი პირველი შეხვედრა.

ეხლა გეტვით ჩემს მეორე შეხვედრას. ჟინისოდ რა ფასი აქვს ამ თხრობას? მეორე დღეს მივეციეთ თავი მარსელის გზას. ექვს დღეს საშინელ ლღვაში გვიხდებოდა მოგზაურობა.

გუტქერლი დარდაწელი სიმაგრეულ სიმაგრეებს, საბერძნეთის ხროკიან მთებს. ცეცხლის ფრქვევით ღებანკულ ეტნას და სტრომბოლას ბოლვას ცის მაღალ გუბმათში. მაგრამ ყოველთვის ვფიქრობდი პანჩენკოზე და იმის წაუშლელ ღიმილზე.

ოო, იმაზე ლამაზი, ქალი ბევრი მიწახანს დელამიწის ზურგზე, მაგრამ ისეთი იშვიათი და ძლიერი შთაბეჭდილება მაგონი არავის დაუტოვია ჩემს ხსოვნაში.

მე მუვიავი საფრანგეთი, ვადმოვედი გერმანიაში. მას შემდეგ უკვე გავიდა რვა თვე.

მე არავითარი წერილი არ მიმიღია არც პარიზში და არც მიონენში.

რა ვუყოთ! ეს ჩვეულებრივი მოვლენაა სასიამოვნო მგზაურობის შემდეგ.

მე კი მაინც ძალიან ხშირათ ვფიქრობდი იმ გოგონაზე.

ამ წინებზე ერთ საკომერციო საქმეზე მომიხდა სტამბოლში წასვლა.

თქვენ უკვე გრობობთ, რომ ჩემი მეორე შეხვედრა პანჩენკოსთან აქ უნდა იყოს.

დიად! ეს მართალია.

მაგრამ ყველაფერი თავის წესზე.

შამორის ციგმა ქარმა გუნება მოსძრა. შევდივარ პერსიკ ერთ ყავახანაში, რომ გადავკრა თბილი რძე.

ვზივარ ჩემთვის და ვფიქრობ ათასგვარ ზედმეტ რამეზე.

ჩემ პირდაპირი სარკეში ვხედავ ზურვით მჯდომ ერთ ქალიშვილს.

იგი მოსჩანდა კოსტა და ყელყელა.

უფრო მეტად მომეწონა კიდევ მისი სამოსი: შავ ქათიზაში საუცხოვოდ იყო ჩაქსოვილი შვინდის ფერი ზოლებით.

მისთან ვიღაც კაციც იჯდა.

ქცევაზე ეტყობოდათ, რომ იგინი სულ ახალი გაცნობილი არიან.

მაგრამ მე არც თუ იმდენ ყურადღებას ვაქცევ. სტამბოლი იმ დროს სავსე იყო მრავალი ჯგურის ლამაზი ქალებით და მათი მუშტარი მამაკაცებით.

მე გავუსწორე ანგარიში და გამოვედი ქუჩაში. ვდგავარ ქარბთან და ვფიქრობ—საით წაიდევ. ამ დროს გამოდიან ის ქალ-ჯაიცი. პირველივე შეხვედვაზე ეციანი—ეს იყო პანჩენკოს ასული.

მან ვერ დამინახა. ორთავემ ჩემ წინ გამოიარეს. უსუნებმა ჭრუნტელმა ელექტროსავით დამკრა ტანში.

ავყვი ფეხდაფეხ. მიენრთებოდა გავიგო რამე: ვინ არის ის კაცი? რათ აცვია ესე კოხტები? რა იქნა მისი სიყვარული მხატვრობისადმი? კიდევ ულიმის სახე ისე ლფიებობდა, გულში ჩამწლობათ? ყურთა სმენა გამიმახვილდა. ქარიც ჩემსკენ უბერავს და მესმის ნაწყვეტ-ნაწყვეტთა ასეთი ლაპარაკი:

- ათ ლირას მოგცემთ!
- ოცზე ნაკლებ არ შემიძლია!
- სასტუმროშიც გაგიმასპინძლებთ!
- ეგ თქვენი საქმეა. მე კი ოცი ლირა მომეცით და!
- ხომ იცით ეხლა ლაპაზი ქალები ჯოგოვით არიან სტამბოლში.

— როგორც გენებოთ! მე არ შემიძლია. ეს ხომ ჩემი ხელობა არ არის!.. მე მხოლოდ გაქირებებისთვის... დაცა მყავს ლოგინათ ჩავარდნილი, ათი ლირით რა უნდა გავეწყო!..

- კარგი, თხოთმეტი იყოს!
- არა.
- მაშ მშვიდობით! სხვას მოვსძებნით უფრო იაფად. კაცი მიღის.
- პანჩენკო დგას გაშვებული ქუჩაში. გული სწყლება. ეტყობა უნდა დაუძახოს და ველარ მოუხერხებია.

მე ჩაფურავ გატაწყვეტით გვერდზე. — მადმუაზელ! წამოდი ჩემთან! მიანებეთ იმ ძუნწს თავი!

- თან სახეს ვარიდებ, რომ ვერ მიცნოს.
- აი თქვენი ოც და ათი ლირა. მაგრამ მე დღეს არა მცალია თქვენთან დროს გასატარებელათ.
- ისე ვერ გამოგართმევთ.
- არა უშასკლა! ხვალ შეგხვდები „პარიზის კაფეში“ და მაშინ იყოს!..

- მე უხერხულად მერგენება.
- ნუ გეხატობებთ, ოც და ათი ლირა ჩემთვის არა-ფერია, მხოლოდ დღეს მეტი არა მაქვს.
- ეს იშვიათი, შემთხვევაა.
- მაშ აიღეთ!..

გოგონამ გამომართვა უხერხულად ფული, მაგრამ ელექტროსი შექმე უეცრივ მიცნო და გაშეშდა.

- ...არ ელოდით ჩემგან!
- განებეთ თავი მაგის დრო არ არის!
- ძალიან გამიჭირდა... ძნელი ყოფილა სიმშლილი... უბნობა... ჩემი დაც ლოგინათ ჩავარდა... სხვა გზა არა მქონდა...

— არ მინდა გოგონა ახსნა! გულს რათ იბოროტებ! ამ აუცილებლობას თითქმის წინათვე ვგრძნობდი, ოცა ლევის ანაბართ მოეფურებოდი ამ უცხო ქვეყანაში. პანჩენკო შეჩერდა. შეფიქრიანდა.

ის ღიმილი ისევ წაუშლელია მის სახეზე. მხოლოდ ვამჩნევ—რალაცა სიმწარის ზოლებიც ჩაწვინა შიგ.

უხერხული სიჩუმის შემდეგ ისევე უხერხულად მეტ-სება თითქოს კვლიდან ძალის ძალით შჩხედეს რალაც სიცილებლის ელდებში.

— მე ვიღებ თქვენ დახმარებას. მაგრამ მინდა მინც მადლობა გადაგიხადოთ უეკველად. მხოლოდ როგორ? თუ მოგწონებართ და მიკადრებთ!..

— განა თქვენი თვითონ არ იცით, რომ მომწონხართ, მაგრამ...

- მე სხვა საშუალება არა მაქვს მადლობის ვადა. სახდელად. მაშ ნუ გვიკრია!
- ნუ გეშინიანთ! მე არა გზრახავთ არაფერზე! ან რა უფლება მაქვს.

—...ან გაქირებებით სიცილი უნდა მერჩია, ან ეს გზა. სიცილებელ დამძლია.. მერეა და ჩემი დაც სულ უპატრონოთ იყო...

- მე ხომ მსჯავრს არა გდებთ?..
- პანჩენკო უჩერდა ხელეღმის მტკრევით. რალაც უნდა სთქვას, მაგრამ ვერ მოუძებნია თავი და ბოლო. მითხარით, რა გაუწუხებთ ეგრე ძიელ?
- მე ძალიან დამავალეთ თქვენი გულკეთილობით. ჩენი საერთო მოგზაურობიდანაც წარუშლელი შთაბეჭდილება ჩამრჩა... ამიტომ ერთი რამეზე უნდა დამთანხმდეთ.

- ბრძანეთ! ვეცდები—შეგვარდეთ.
- ხვალ, დღის თერთმეტ საათზე უეკველათ მობრძანდით ჩენსა თერთმეტ საათზე.
- საქმე გაქვთ რაზე?
- დია! ძალიან საჭირო! ამ ჩენი ხან მოკლე მაგრამ აღსანიშნავი ნაცნობობის დასავგირგვენებლათ მინდა ერთი იშვიათი დროება გაატარებინოთ.

- როგორ?
- თქვენ ნახავთ ხვალ. ისეთ დროებას გადატარებინებთ რომ მთელ სიცილებში არ დაგავიწყდეთ. მხოლოდ უეკველათ უნდა მოხვიდეთ.
- თუ კი დრო მექნება!..
- არა! უეკველათ იშოვეთ საამისო დრო გთხოვთ ეს ერთი რამე აუცილებელად შემიძრულოთ. გარწმუნებთ დაუეწყვარ დროებას გაატარებთ და მეც ძალიან მასთან მოვინებთ.

— თუ კი თქვენ ვაკრ დაიხინებთა გსურთ, მეც შეგისრულებთ მაგ თხოვნას.

- მაძლევთ პირობას გადაწყვეტით?
- უეკველათ!
- მაშ ეხლა ვავშორდებით. ღამე მშვიდობისათ!
- გამარჯვებით!
- არ დაგავიწყდეთ ხვალ სრულ თერთმეტ საათზე გელთ „ოტელ ბელეაჟ“, პერაზე. არ მომბატყუოთ!
- დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ—სიტყვას არ ვადავალ.

— გენდობით! ასე ვავშორდით ერთმანეთს.

მეორე დღეს ადრე ავდგები. მაგრამ სულ დამეკარვა ხალისი ყოველგვარ საქმისა. მოუსვენარათ ველი თერთმეტი საათის მოახლოვებას.

დრო საშინლათ ვაგრძელდა. ასე მეგონა—ამდენი ხნის განმავლობაში დაბერებდასაც კი მოვანწყრებ მეტქი.

როგორც იქნა მოახლოვდა ვადა.

სრულ თერთმეტ საათზე მივადექი „ოტელ ბელვიჟს“. რაღაც ერუნტელი მივლის. თითქოს ოფლსაც მას-ხავს. გულში ბობოქრობენ რაღაცა გრძნობანი. თავს სულ სხვანაირადა ვგრძობ ვყოველმხრივ.

შევაღე სასტუმროს კარი.

არავინა სჩანს. არც პატრონი, არც მოსამსახურე. დათვაღ ამოვიკეთებ პანჩენის გვარი.

მესამე საართული: ოცდაპანჯეტი ნომერი.

აივდი თუ არა, დერეფანშივე შეხვდა პატრონი.

— თქვენ ვინა გნებავთ?

— მადნუჯულ პ.ნჩენკო? ხუთი წუთის წინეთ თავი მოიწამლა.

— რას მეუბნები?

— დიდა, თავი მოიწამლა. ქაფური დალია.

— გარდაიცვალა?

— ეს არას ეხლა დალია სული.

— აქ შემომესმა მისი დის ვადარეული წვილიც.

მე გავშეშდი. აღარ ვიცი — სად წავიდე.

ჩემს ირგვლივ შეიკრენ ქვეყნის გზები..

„— ისეთ დროებას ვაგატარებინებთ, რომ მიელ სიცოცხლეში არ დაგვიწყდეთო!“

დიადო! მთელი სიცოცხლეში არ დამავიწყდება ეს სასიკვდილო რანდელე იმ ბედისგან განწირულ ასულთან“.

ლევ. შატრაველი.

ან რ ი ბ ი ზ ო .

ქვემოდ მოყვანილი წერილი ეკუთვნის ნიჭიერ ფრანგ დერნისტს ანრი გილბოს.

ანრი გილბოს პოლიტიკური და ლიტერატურული სახელი საქმოდ ცნობილია. ომის და რუსეთის რევოლუციის დროს მან სახელი მიიხვეჭა უფრო პოლიტიკურ ბრძოლის ასპარეზზე (ცნობილია, რომ საფრანგეთში მას სიკვდილით დასჯა მიუსაჯეს), მაგრამ ომამდე იგი ცხოველ მონაწილეობას იღებდა ლიტერატურულ ბრძოლაში. წყურლობაში იგი ყოველთვის მოწინავე რაზმებში იდგა, ებრძოდა დახვესებულ წარსულს და აკადემიზმს. თავის მხურვალე და აშკარად გამოთქმულ კრიტიკისათვის მან ბევრი მტერი შეიძინა. მიი დაბრუნება ლიტერატურაში დიდის კმაყოფილებით იქნა აღნიშნული. მისი ლექსთა კრებულში „Kraskremi“ (წითელი კრემლი) შეიცავს რამოდენიმე ლექსს, რომელიც ავტორმა დასწერა საბჭოთა რუ-

სეთში ყოფნის დროს. აქ იხატება გილბოს ალფრთოვანება რუსეთის რევოლუციის წინაშე.

ლექსში: „მოსკოვი“ (დაბეჭდა ჟურნალ „გრადემ-ლის“ მე-7 №-ში 1923 წ.) ჟილბო იძღვრა 1921 წლის შემოდგომის მოსკოვის აღწერას. მისი „ვოლგას სიმღერები“ — ეს დიდი ფლმაა, სადაც ჩვენ წინ იშლებიან ქალაქები და პეიზაჟები. მოსკოვიდან ასტარხანამდე — ყველაფერი გადმოცემულია ცოცხლად, დინამიურად. მისი სასიყვარულო პოემები საესეა ექსპრესიით, ენებით, ძალით, ვაბეჭდით — და თან მოკლებული არიან სანტიმენტულობას. ზოგიერთ თავის ნაწარმოებში პოეტი სცილობს აღადგინის საშუალო საუკუნეთა „chanson de geste“ (მიხეტეთა სიმღერები) მოდერნიზაციის ქვეშ. ისე როგორც წინეთ უმღეროდნენ რანდთა გემობას — ანრი გილბო შთაგონებას ეძიებს რევოლუციონერ მითოლოგიაში და ტემად ირჩევს სამ რუსეთიდან მომავალ ამხანაგის დაღუპვის ამბავს.

ჯერ კიდევ ომამდე ანრი გილბო ერთი დამარცხელთაგანი იყო იმ ლიტერატურულ მიმართულებისა, რომელსაც ეწოდება „დინამიზმი და თავის „წითელ კრემლი“ ის ქვეშაირტად ადასტურებს ამ სახელწოდები სისწორეს.

„...ეს კოლოსალური ნაწარმოებია, მაგრამ ისეთი არცვია შიგ მშენიერებასა და სიმახინჯისა, რომ მე არ ვიცი რას მივაკუთნო იგო“ — ამბობს ერთი ფრანგი კრიტიკოს ჟურნალ „Lumière“-ში გილბოს „წითელ კრემლზე“.

საფრანგეთის მიმდინარეობანი ომის შემდეგ.

ძნელია თანამედროვე ეპოქის ლიტერატურულ მიმდინარეობებში გარკვევა: იმდენი წინააღმდეგობა, სიძულვილი და შეჯახება დაგროვილი მათში.

ლიტერატურა, რომელიც გამოხატავს სოციალურ, ეკონომიურ და კულტურულ ჭრთი ერთობის სურათს, რევისტრაციას უკეთებს მათ წინააღმდეგობას და ქაოსს, თანამედროვე ფრანგულ ლიტერატურის პირველ რიგში, იქ, სადაც სღანან იხინი, ვინც სცილობენ მსოფლიოს „ვარდაქმნას“, ჩვენ ვხედავთ ადვირახსნილ და ველურ იმ პერიოდისთვის სახეს.

შეიკრეს მხრით ძნელი მითითება უკვე დაბეჭდილ სახელმძღვანელოებისა იმითთვის, ვინც მოსურვებდა გარკვევას ამ არეულ მდგომარეობაში, რადგან მეტად მცო-

1. აფხაზეთის სახალხო კომისართა საბჭოს თავჯდომარე ანზ. დაკობა. 2. აფხაზეთის ცაკის თავჯდომარის მოადგილე ანზ. გვეგლია. 3. აფხაზეთის ცაკის თავჯდომარე ანზ. ჩაჩბა.

კომ. დ. არაყიშვილი.

ნან. მისივე შვილისა.

რეა რიცხვი თანამედროვე თხზულებათა ლიტერატურის ისტორიისა და კრიტიკის დარგში. ფლორიან პარმანტიეს (Florian Parmantier) ისტორია, რომელიც იძლევა უხბულეს ლიტერატურის სრულ სურათს, უკვე დაძვედულად უნდა ჩაითვალოს; რაც შეეხება უფრო ახალ რენე ლალუს ნაწარმოებს (Rene Lalou „Histoire de litterature française contemporaine“ იგი შვიცავს შესაწინვე ნაკლს რადგან არაა სრული და გამსჭვალულია ტენდენციით.

დღევანდელ ლიტერატურის დამახასიათებელი გეზი დიდად ვანირჩევა ომის წინა დროის ლიტერატურისაკენ; თუმცა მასში მაინც მოსჩანს იმავე გეზის გაგრძელება, ზოგჯერ პირდაპირი და ზოგჯერ შეწყვეტილი.

როგორც ნატურალიზმის შემაბამდე მიმართულ რეაქციას, სიმბოლიზმმა ხელი შეუწყო ინდივიდუალიზმის, სექტიციზმის და ეზოტერიზმის განვითარებას. ზოგი სიმბოლიზტი—მწერალი აშკარად აცხადებენ თავის სიტუაციის საზოგადოებისადმი და ირჩევენ თავის ნაწარმოებთა ისეთ გადმოცემას, რომელიც არ უნდა გავრცელდეს.

პესიმოზის ნიშანი— ანარქია, რომელმაც მოიცვა საფრანგეთის ინტელიგენცია 1870 წლის დამარცხების შემდეგ, უფრო მეტად გამწვავდა ნიცშეს იდეების გავრცელების შემდეგ. მაგრამ მოქმედების საკუთრებამ და პოზიტიურმა პროგრამამ ჯერ კიდევ 1914 წლის ომამდე დაარბილეს ნიდილიზმის მატარებელი მწერლები. ეგოცენტრიზმიდან და ინტერნაციონალიზმისაკენ, თუმცა ეს ორივე მიმართულება მასში არ იყო საბოლოოდ გამართული. ფრანსმა და ზარესმა, რენანის და ტენის მოწაფეებმა, ერთმა მარჯვნივ—მეორემ მარცხნივან მიატრევს ეკვების ნიადაგი.

თავის შთავონებულ და ვასაოცარ ნაწარმოებით ემილ ვერპარნმა მოვეიტანა მაგარი ოპტიმიზმი, რიტმი, ტენიკა და სოციალური გარკვეული გეზი. უოტ უიტმენის (Walt Whitman) გავლენამ, რომელიც გაძფუნდა ნიცი-შენილოზის შემდეგ, გააფართოვა ვერპარნის სახარება. ბოლოს რომენ როლანის „უან კრისტიანი“ მოველინა ახალგაზდა ფრანგ მწერლებს როგორც ძლიერი გამამაგრებელი საშუალება.

სამი ნაწარმოებია, ჩემის აზრით, დამახასიათებელი ამ ჯერ კიდევ დაუშთავრებულ, ლიტერატურულ პერიოდისთვის: Henri Trank „La danse devant l'arche“ ანრი ფრანკ. ცეკვა აღსახარულს წინაშე.) Jullis Romains „La vie unanime“ ეიულ რომენ უნანიმისტური ცხოვრება და Charles Vildrac „La Iuure d'amous“ („წიფნი სიყვარულისა“—ზარლ ვილდრაკ).

ომმა მოახდინა გათიშვა.

ახალ ქვეყნის დამყარების რწმენა ირყევა, და იმპერიალიზმი ავიღოდა იმონებს გაურკვეველ იდეოლოგიის მქონე თითქმის ყველა ფრანგ მწერალს. ჰიპნოზი და მსტერია საერთო ხასიათის მოგონად ხდება. მაგრამ მალე რომენ როლანი იმაღლებს ხმას „An. dessus de la melée“—ში, და ანრი ბარბუსი „ცეცხლში ხატავს დამაზრინებელი და მძლავრ სურათს ფორმის ახალი ფურნალები და ზოგიერთი მწერალი ცდილობს შეგბრძოლოს შოვინიზმის მომდგარ ტალღებს.

ომის პირველ დღიდან რომენ როლანს თავისთვის არ უღალატებია. მას შერჩა რენანისებური სექტიციზმი და რომანტიული კულტი თავისუფლებისა; პირიქით ბარბუსს ჯერ იტაცებს შოვინიზმი, შემდეგ ვილსონიზმი, რომ ბოლოს დაადგეს უფრო მტკიცე იდეოლოგიის ვიდრე რომენ როლანს აქვს.

„ცეცხლის“ შემდეგ ბარბუსი იძლევა „სიცხადეს; იგი შთავონებს იწვევს მთელ რიგ ინტელიგენტებში, როს მელნიც გატაცებულია მშვენიერი მისწოდებით, მაგრამ მეტად არეული იდეები აქვთ.

„ქურნალი კლარტი“, რომელიც გამოდის ბარბუსის მეფარველობის ქვეშ და რომელსაც უკვე თვალსაჩინო მოღვაწეები ყავს საბჭოთა რუსეთის გაცნობის და შეყვარების საქმეში, მაინც ჯერ კიდევ მიჯაჭვულია ძველი ქვეყნის სულღებზე და ვერ სწყვეტს კავშირს წარსულთან. ამითი აიხსნება, რომ ბევრი ინტელიგენტი არ მიემხრო უურნალის მიერ დაწყებულ მოძრაობას. მე არ ვლაპარაკობ დიუამელზე და სხვა რომენ-როლანისტებზე, რომელნიც თავის სულმოკლეობის წყალობით შეუწინდინეს „კლარტს“ კულტურულ და ზომიერ პროგრამას. მე მეიდველომაში მყავს რამოდენიმე „ექსტრემიზმი“ გატაცებული მწერალი, რომელიც არ მისწონთ ამ ორგანოს პაიკიზიზმი და გაურკვეველობა. საერთოდ ცხადია, რომ „კლარტს“—ს ვასავალი არა აქვს. იგი არავის არ აკმაყოფილებს.

პირველ ხანებში ზავის შემდეგამ სამხედრო ლიტერატურის დიდი გასავალი ჰქონდა. იმეკლებოდა მრავალი

რომანი, მოთხრობა, მოგონება, შენიშვნები ომზე, ჯარისკაცთა წერილები—განუზრებელ გემოვნებისა და ნიჭისა. რომღენიმედ ეს იაფ-ფასიან სამხედრო ჟურნალისტიკის გავრცელება იყო, მაგრამ საბუნდუნოდ ეს მოძრაობა მკვლევარობადაა.

ერთნაირის ვაგებით „დადიბში“ იყო რეაქცია ამ სპეციალურ ტიპის ლიტერატურის წინააღმდეგ—სიყვე როგორც თანაბარ პროპორციების ალებით, სიმეოლიზმით ოპონირდა იყო ნატურალიზმისა.

მაშინ, როდესაც დიდ-ტანიანი ჟურნალები და ყველა ისინი, ვისაც რაიმე დამოკიდებულება აქვს საფრანგეთის აკადემიასთან, უარყოფით ეცილებოდნენ და ედავებოდნენ მოწინავე ლიტერატურულ შრომებს, „დადიბში“ მუდამელოდდა და მის პროპაგანდას ეწეოდა ანდრე იდი „Nouvelle revue française“-ში ანრი ბიდი („Bidon“-Rivue de Paris“ და „Journal des Debats“-ში, ახირებული ამავაია: დაიდასტური მოძრაობა შექმნა შეიცარიაში ომის დროს რამდენიმე ვილიომ აპოლინერის თავყვანს-მეტივობა დაღვანელდა გერმანელა და უნგრელმა ხუბარამ და ყველაზე უფრო ვადაფორებულ ნაციონალისტურ ფრანგ ბეურალთა წყალობით კი იგი ვახდა თანამედროვე („მოლის“) მოძრაობად.

ნუ თუ ამით ცხადი არაა, რომ „დადიბში“ გამოხატავდა მხოლოდ ერთი დღის მოთხოვნილებას და აკმაყოფილებდა ბურჟუაზიის საკანონო ნაწილის სულს-კეთების, განსაკუთრებით „nouvelad riches“-ების (ახალ გამდიდრებულების), რომელთაც არ ეციოდნენ რა ეწათ თავის მოცლოლ დროსთვის, გემოვნებისთვის და ფულიათვის. სამედიო ლიტერატურის მგვახსენ დადასტურებ „ლიტერატურაც მკვლევარი“. ზოგიერთი ამ დადასტური მწერლებს წრიდან არ იყვენ მოკლებული ნიჭს (კუკუა, „Potamok“; არაგონ „Anicet“; ფილიპ სოპო და სხვ.).

ამათი მსწავლებლები იყვენ აპოლინერი და მაქს ეკობი, ორი პოეტი, რომელთა მნიშვნელობა ვადამეტებულად მიიღეს არა თუ ცალკე წრეებში, არამედ საზღვარ გარეთაც; ესენი—იუმორისტები, რომელნიც ვანიციდენ კერძოდ რემბოს ვაგენისა. საერთოდ რემბოს ვაგენა შესამნივად ვაიხარდა უკანასკნელ წლებში. შეიძლება დაღვეცივებით ესთვატა, რომ დღეს უიტმანი, ვერპარნი და რემბოა—ის სპეი პოეტი, რომელიც აძლევს მიმართულებას ფრანგულ ლირიკას. უკანასკნელი მიუხედავად სხვა და სხვა სკოლათა მოწინააღმდეგე ტენდენციებისა ტენნიკურ სფეროში ისწრაფის მძლავრ დინამიზმისაკენ.

მაგრამ უნდა ითქვას, რომ არც ერთი პოეტური ნაწარმოები, რომელიც იშვა 1918-დან 1924 წლამდე ვერ შედგენს იმით, მე რომ დავასახელებ ამ წერილის თავში და რომელნიც ეკუთვნენ ფრანკის, რომენის და ვილდრახის კალამს. ვილდრახის უკანასკნელი ნაწარმოები „Les chantes d'un desespere“ არაა მის ელგვიორ ნიჭის წინსულის მაჩვენებელი; რომინმა ვამოაქვეყნა პოემების სხვა და სხვა კრებული, მაგრამ ისინი მისივე „Vie unanime“-ზე ვაცილებით მომლა დგანან. მაგრამ უკანასკნელი მისი ორგენტაცია რომენისა და თეატრისკენა მიმართული, სადაც მეფობს მისი მეგობარი,—და დღეს მეტოქე,—ყოფი დოჰაქელი.

რომანმა, ყველა ფორმებში, ანალიტიურმა ფსიხოლოგიურმა და თავგადასავალის რომანმა,—თითქოს სძლია პოეზიას.

მეტად დამახასიათებელი მოვლენაა, საერთოდ რომანისტიკისა და ასეტებისათვის, ის რომ წინააღმდეგ სიმეოლისტიკისა, დღევანდელ ფრანგ მწერლებს სწუყრიათ ფართო ნაზოგადობა და დიდი ტრიაყი. ესენი ბოძოლას კი არ უტახდენენ თავიანთ ეპოქას პირითი იმსკვლავბიან მისი სულით, იძირებთან შიგ და ვადამოქცემენ მას მრავალ ფერადებით და სახეებით. ყველა ახალგაზღვა მწერალს მოქმედების მოთხოვნილება ემწნევა, ამოძრავებს სურვილი იძულებით ვაზიაროს თავის წრემენას. შეიკავებს ითქვას, რომ ამ მხრივ ისინი თავისებურ „აქტივიზმს“ იჩენენ.

ომის წინ რომენ როლანი ერთად ერთი იყო, ვინც ვაბედა ვამოსვლა ფართოდ ვაშლიდა და უხარმაზარ პროპორციების ნაწარმოებით, მისი ეან კრისტიანი („Jean Christophe“) მოკავდათ როგორც სრულიად განსაკუთრებული მოვლენა. რამდენიმე თვის წინეთ ვარდაცლობა მარსელ პრუსტმა (Marsel Proust) თავის სტიაში A la recherche dn temps perdu“ ვადაქაბა ბოლანს. სხვა რომანისტიკის, თუმც არ შეუქმნიათ ესოდენ „ახანგრძლივ სუნთქვის ნაწარმოები, მაგრამ მაინც სკემდნენ ჩვეულებრივ ფორმატზე უფრო დიდ წიგნებს: ასე, მაგ., აბელ გერმანმა (Abel Hermant), რომელიც მიუხედავად მისი ნიჭისა, ანტიბოლშევიზმისა და „პარიზულ“ თანამშრომლობისა „Temps“-ში მაინც არაა მიღებული „ორმოცის“ წრეში, ოთხ ტომში მისკაც ვასაქანი თავის რამოდენიმე მწეწმობულ ჰუმორის „ლორდ შევლეს ციკლში“ (Le cycle de lord Chelsea“). დავასახელებთ კიდევ როყენ მარტენ დე ვარს (Rogin Martin du gard) მის მავარ და გრძელ ფარმითლ მონრგრაფიით „Les Thibaut“ და ლუჟენ ფაბრის (Lucien Fabre) მის გრძელ რომანით „Rabevel“,—სადაც იგი სწავლობს თანამეორივე ფინანსისტია წერეს.

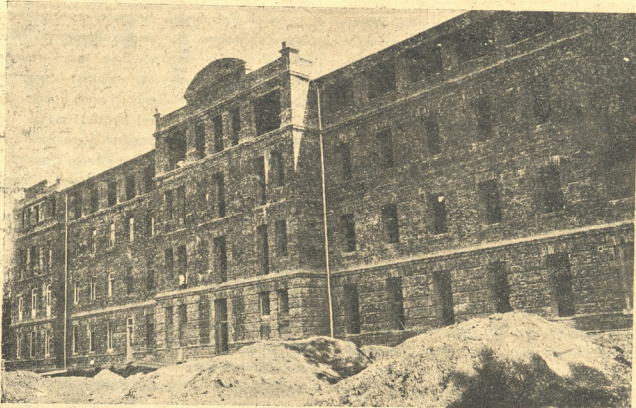
ახალ რომანისტიკის მისწრაფება, რათა შექმნან უსათუოდ დიდ ტანიანი ნაწარმოები—ერთ უშიავრეს დამახასიათებელ ხაზათ უნდა ჩაითვალს თანამედროვე საფრანგეთის ბელეტრისტიკისათვის.

თუმცა ყუველგვარ თვალსაზრისით რომენ როლანი და მარსელ პრუსტი მეტად განსხვავდებთან ერთი მეორესაგან, მაგრამ ამათ აერთებს ის, რომ ორივემ დასწერეს რომანები, რომელთა ზეგურეთა წყატიხვა ყუოდელ შეუძლებელია და რომ სახელიც მეტად ვიანი ვაითქვას, მაგრამ თითქოს საწავიგორო ვილოთ ერთთ მედლოთ, ფართო, მსოფლიო მასშტაბის სახელი. პრუსტის სახელი ვადაქარბმებულია. უყველია, რომ მან ალოდგინა ანალიტიურ რომანის უფლებები და მისი კუკუა, როგორც ეს აღნიშნეს კრიტიკოსებმა, მოვავაონებს მონტენს. მაგრამ იგი სზირად მეტად მუნდოეანი და ვადაქარბმებული ყურადღებით ეციდნება მიმავალ სალონებს და „შოის“ ქვეყანას. ხან და ხან იგი ორმოცდაათ და ას ვერის უთომბს ბრწყინვალე საზოგადოების წერილმანები აღწერს. ვერ კიდევ მის სიკაცულშივე, ხეთი წლის შემდეგ რაც მან სახელი მიიხეკვა, ლიტერატორებმა და სწიბებმა ლამაშის იქეთ მარსელ პრუსტის კლუბი დაარსეს.

პოლ მარანი ითვლება პრუსტის ერთ-ერთ მოწაფედ, მაგრამ არც სტილით და არც იდეებით იგი არა ჰგავს მას. პოლ მარანმა დაიწყო ლექსთა კრებულით, სადაც იყო ფერადებიანი ფანტაზია და თანამედროვე რიტმი. შემდეგ დასწერა ორი კრებული „Ouvest la nuit“ და „Fermé la nuit“, რომელთაც მისცეს მას დიდი სახელი. მისი ცოცხალ კოლორიტი, ელიპტიური მანერა და ჰუმორი მეტად სპეციფიურია. მან ქვეშაირულად შექმნა ადნრი, მაგრამ, სიმართლე რომ აღვიაროთ, იგი რამოდენიმე ხელგნურია და მისი იერი დრო და დრო ზერეულ და მსუბუქია. მისი უქანსკრელი ცდა—მას წინად გამოუგებული რომანი „Lemis et Jérôme.“ რომელიც გამოვიდა რომან „Rebtevel“-თან ერთად.

ბათა კრებული „Enfantines“ და სამი პატარა მოთხრობა ერთი სათაურით გაერთიანებული „Amants, hexux omanits“. აქ მან ღიღის ძალით და მოხდენილობით გამოიჩინა დაკვირვების, მამფრ იონისტის და მრავალფეროვან პეიზაჟების მოყვარულის ნიჭი.

აღსანიშნავია აგრეთვე, რომ ვალერი ლერბომ დიდებულად გადათარგმნა სამეულ ბუტლერი, დიდი და გასაოცარი ინგლისელი მწერალი, გარდაცვლილი 1902 წ., რომლის ნაწერებმა სახელი გაითქვეს ინგლისში მისი სიკედლის რამოდენიმე ღღის შემდეგ. ლარბო ამჯობინებს, რომ ილაპარაკონ ბუტლერის შემოქმედებაზე და არა მის საკუთარზე; ასეთი სულგრძელი გატაკება და უარყოფა ყოველგვარ გავლენაზე იზიარია მწერალთა შორის

აბასთუმანი—არახინო.

მორანში საგრძნობელია ერთგვარი ლიტერატურული „კოსმოპოლიტიზმი“-და ეს შეადგენს დღევანდელ ფრანგულ ლიტერატურის თვალსაჩინო ხაზს. 1920—1924 წლის მწერალი მეტს მოგზაურობს ვიდრე მისი წინამორბედები. აქ თავის გამოხატულებას პოულობს საციალურ განწყობილებათა შეცვლა. იმის ერთ-ერთი შედეგი ისიც იყო, რომ უფრო ხშირად ვიდრე წინეთ აიძულა ფრანგები თავის ქვეყნის ვარეთ—მოგზაურობისათვის. და ამის გამოძახილი აშკარა ფრანგ მწერლებში.

პოლ მარანზე გაკლებით მეტი „კოსმოპოლიტია“ ვალერი ლარბო (Yaléry Larbaud). უიტმანის აღფრთოვანებული თავყენისციემელი, დასაძინებელ ვაგონებს და საოკეანო გემებს დაწვეული, ვალერი ლარბო ხედნიწეწით იცნობს თანამედროვე მსოფლიო ლიტერატურას და კერძოთ—ინგლისურ და ამერიკულს. იმამდე მან სახელი გაითქვა თავის კურორსულ და ულტრა—მოდერნისტულ (მაგრამ არა ფურტურისტურ და არა დადაისტურ) ლექსთა კრებულით „Les poésies de A. O. Barnaboets, son journal intime“, ერთ საშბრეთ—ამერიკელ მილიარდრის მემორებით, სადაც იგი ცდილობს თავი გაიხიზიფულოს ყოველგვარ შევიწროებისაგან, რომელიც თან სდევს სიმდიდრეს. ამის შემდეგ ვალერი ლარბომ გამოსცა მოთხრო-

კრიტიკას არ უჭირავს მაინც და მაინც ბრწყინვალე ადგილი საფრანგეთში. არერ ლასერი (Lasseri) და ანრი მასისი (Massis) განაგრძობენ კრიტიკულ ეტიუდების წერას და დრო და დრო მოგვკონებენ ფერდინარდ ბროუნეტერის. აღსანიშნავია, რომ ბორის ბარესზე და ანდრე ხედზე მომაცხდინებელი შეტევები მიიტანეს არა მემარცხედ კრიტიკებმა, არამედ სწორედ უკიდურესმა მემარჯვენე კრიტიკოსმა ანრი მასისმა („Jaquent“ 2 ტომი). ეაკ რივერსი (Bivieux) თავის მსჯავრების დებაში ხელმძღვანელობს მაღარბესა და რემოსადმი მიკერძობით. რა, თქმა უნდა, მას შეეძლო უფრო ცუდ ხელმძღვანელთა პოვნა, მაგრამ ამ ორ დიდ პოეტთა კულტს იგი უერთებდ გამოუცნობ და უეკველ აღფრთოვანებას კლოდელით და ჟილით. სტეფან მალოარზე ოდესღაც ესოდენ დამცირებელი კრიტიკოსების მიერ, დღეს ყველა ფრანგ ესტისტების ყურადღებას იპყრობს.

კრიტიკოსმა ტიბაულემ (Thibaudet), რომლის წერილები რამდენიმედ ცივი და პედანტურია, უძღვნა მას მთელი წიგნი „Stephan Mallgrme“).

კრიტიკა არ განახლებულა, მაგრამ უნდა აღვხედო კენას, რომ იგი წინანდლზე უფრო მკვიანი გახდა. და ესეც ხომ ნიშნავს რაიმეს.

ესპანიის ახალი მხატვრობა

აშერ (შუმი)

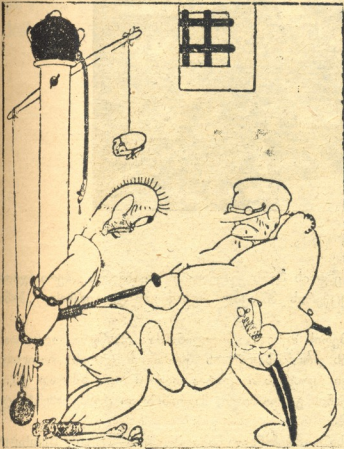
თანამედროვე ესპანიის განთქმული მხატვარი კარიკატურისტი აშერი (შუმი) ამ ვაიად მხოლოდ 22 წლისა. იგი მუშათა ოჯახის შვილია, დაზვიდან მოსული ხელოვნებაში. თავისი ნიჭი მან მუშათა კლასის რევოლუციონერ ბრძოლას შესწირა. ყველა მისი ნაწარმოები კლასურ

მხრით, — და ბურჟუაზიის შხამიანი დაცინვა—მეორეს. განსაკუთრებით დამახასიათებელია მისი შემოქმედებისთვის ისეთი სურათები, როგორცაა „ესპანელი გლეხი“, „მუს-სოლინი“, „დღევანდელი სინამდვილე“ აშერის ადარებენ გერმანულ მხატვარ გროსს, რომელთანაც მას მართლაც ბევრი აქვს საერთო.

1921 წლის სისხლიან დღეებში, როდესაც ბარსელონის და მთელი კატალონიის პროლეტარიატი სისხლიდან იკლებოდა და როდესაც მუშათა მოძრაობის ჩაშრობის გენერალ მარტინეც ავილოს ტერორზე ანარქისტებმა საპასუხო ტერორი გააჩაღეს, აშერი ემიგრანტად იყო პარიზში, მაგრამ სამშობლოში დატრიალებულმა ამებმა აიტულეს ის ესპანიაში დაბრუნებულიყო. აქ იგი თავდავიწყებით ჩაება რევოლუციონერ მუშაობაში და შუმის ფსევდონიმით ათავსებდა თავის კარიკატურებს ანარქისტულ და კომუნისტურ გამოცემებში. ბარსელონის პოლიცია გამუდმებით ეძებდა და ვერ მიეგნო შხამიან კარიკატურისტის კვალისათვის. ის კი იძულებული იყო არა ლეგალურ მდგომარეობაზე გადასულიყო.

უბედურმა შემთხვევამ ხელი შეუწყო პოლიციას. ერთხელ, როდესაც აფეთქებამ გაანადგურა უზარმაზარი შენობა, პოლიციელებმა დაზარალებულთა შორის ნახეს ერთი დასისხლიანებული და დამწვარი ახალგაზრდა. მათ სინაზრით სახლეარი არ ჰქონდა, როცა მასში შუმი იცნეს.

ციხეში ცოტა ხნის აქიმობის შემდეგ, იგი რამოდენიმე ანარქისტთან ერთად წარსდგა სამხედრო სასამართლოს წინაშე როგორც ბრალდებული ტერორისტული აქტების მოწყობაში. სასამართლომ, მიუხედავად ბრალდების დაუსაბუთებლობისა, მიუსჯა მას უზალღუსი სასჯელი, რითაც აშკარად დაამტკიცა მხოლოდ თავისი კლასიური სიძულვილი მხატვრობისადმი, რომელც სამარცხვინო ბოძზე აკრავდა ბურჟუაზიას. სასამართლოს მეორე ინსტანციამ დაამტკიცა ეს განაჩენი.

სატესტოს რეფორმა ესპანეთში. ნახ. ესპანელ მხატვარი შუმი ის, რომელსაც დირექტორიამ მიუსჯა სიკვდილით დასჯა.

სიძულვილის მძაფრი გრძობობითაა გამსჭვალული. აშერის ძირითადი ტემაა ციხის და ტერორის საშინელება, ერთის

გერმანიის ახალი მუსიკა

ბოლო წლებში გერმანიის მუსიკა გამდიდრდა მრავალფეროვან ახალ მუსიკალურ—დრამატულ ლიტერატურით, რომლის მეტი წილი მიღებულია სახელმწიფო ოპერის რეპერტუარში. მოგვყავს რამოდენიმე ნაწარმოების შინაარსი.

დიდი ხმაური გამოიწვია პირველ წარმოდგენის დროს რიხარდ შტრაუსის ოპერამ „Die Frau ohne Schatten“ (ქალი ულანდოთი), აქ შტრაუსი პირველად დაადგა მისტიფერ—რომანტიკულ ოპერის გზას. მეტად სუსტი ტექსტი, როგორც ყოველთვის, დაწერილია შტრაუსის ჩვეულ ლიბრეტისტის ჰოფმანსტალის მიერ. მოქმედება ზღაპრულ აღმოსავლეთ ქვეყანაში სწარმოებს. მეფის კეიკობატს ცოლად ჰყავს სულთა მეფის ქალი, მაგრამ ახალგაზრდა დედოფალს არა აქვს ლანდი, რაც ლიბრეტისტის აბირებული თქმით, ნიშნავს უშელობას. დედოფლის ჯა-

დო ქარი ძიძა დააჯერებს ერთი მღებავის ცოლს, რათა მან მიჰკიდოს დედოფალს თავისი ლანდი, ე. ი. მოძავალი შვილიანობა. მღებავის ცოლიც დიდს მუდარის შემდეგ თანხმდება.

ორივე წვეილი, მეფე დედოფლით და მღებავი ცოლით, უტყრად გადადიან სულთა სამეფოში, სადაც დედის თავებადასავლის შემდეგ სვამენ „სიცოცხლის წყაროდან“, რის გამო მღებავის ცოლი უკან მიიღებს თავის ლანდს. ოპერა სრულდება კვარტეტით, სადაც ორივე წვეილი უღერის თავის იმედს უხვ მემკვიდრეობისა. ასეთია მოკლე შტრაუსის მიერ ომის დროს დაწერილი ოპერის შინაარსი, რომელშიაც შეიძლება ვატარებულთა მორადული ტენდენცია მოსახლეობის შემოცირების წინააღმდეგ.

მუსიკის მხრივ შტრაუსის არსებითად არაფერი სია-

ახასთუმანი—ვანების მისაღები შენობა.

ხლე არ მიუცია; პირიქით, გადაიძღვრა თავისი წინანდელი ნაწარმოებში. ფორმით ორკესტრის აპარატი მეტის მეტ ძლიერ ფერადების სიმაღლეზეა აყვანილი. ამას ემატება შტრაუსის ძლიერი და მკვეთრი ტემპერამენტი.

ორ—მოქმედებიანი მ. ფონ—ზილინგსის ოპერა „მონა ლიზა“, ბევრ უღაო ღირსებას შეიცავს. მეტად წარმატადი შინაარსი იპყრობს მსმენელთა განუწყვეტელ ყურადღებას. პროლოგი თანამედროვე კოსტიუმში გაპოწყობილი ტურისტები ახალგაზნა (კოლით საქორწინო მოგზაურობის დროს ათვალერებებს, კარტეზიანურ მონასტრის ფლორენციაში. მათი მხლებელი ორდენის ახალგაზნა და ბერი ვალმონსის მით ტრადიციულ ამბავს, სავანაროლას დროში რომ დატრიალებულა მონასტრის დარბაზში, როდესაც სახლი ეკუთვნოდა შესერ ფრანჩესკო ჯიოკინდოს, ლონარდო—დაინჩის მიერ უკვდავ ქანის მონა ლიზას ქმარს. სცენა იცვლება და პროლოგის პირნი ბერისგან მოთხრობილ დრამის მონაწილენი ხდებიან. კარნავალის დროს, ფრანჩესკოსთან ჭეიფის შემდეგ მონა ლიზას მოტრფივალ ახალგაზრდა ჯიოვანი შეუმჩვევლად რჩება მის ოთახში. სურს რა დამალვა საცვარდისა, რომელიც უკვე შენიშნა ქმარმა, მონა ლიზა მალავს მას განსაკუთრებულ შვაფში, რომელიც ფრანჩესკოს გაკეთებული აქვს მარგალიტების შესანახად, რომ შიგ ჰაერი არ შევიდეს. როცა ქმარი დარწმუნდება, რომ ჯიოვანი შვაფშია, ძალად იხმარს ცოლს და ამავე დროს სტკებმა, შვაფში თავის მეტოქის სიკვდილით. შემდეგ ერთად ერთ შვაფის გასაღებს გადაადგებს ფანჯრიდან მდინარეში. მეორე მოქმედებაში მონა—ლიზას გერი შემოიტანს გასაღებს, რომელიც მან იპოვნა ნაფში, სადაც იგი ჩაყარდნობდყო. მონა ლიზა ვაილებს შვაფს, ნახავს ჯიოვანის ნიშებს და როცა მოდის ქმარი—შვაფს მას შვაფში და ახლა თითონ სტკებმა შურისძიებთ... კვლავ იხსნება პროლოგის დარბაზში. უცნობი ქალი (ტურისტის ცოლი) დაუფეთს ბერს მონა ლიზას სულის მოსახსენებელს წირ-

ვას და უცერის ბერს ყვავილების თიგულს. ბერი (ჯიოვანი) უტყერის მიმავალ მგზავრებს და იძახის: „მონა ლიზა“...

ოპერის მუსიკა ზილინგსმა დასწერა არასთან ბრძოლის დროს, სადაც ის გერმანიის ჯარის მოხალისე მფრინავი იყო. მასში ცოტაა თავისი რომ, ხშირად ისმის „ტრისტანის გამოძახილი, მაგრამ აკის ტემპერამენტი და მძობობა.

ესამეტი გამოჩენილი ნაწარმოებია— „Bitter Blanbust“ („ლურჯი წვერი“) ავსტრიელ რეზნიჩკის. მწერალ ეილენბურგის მიერ დაწერილი ტექსტი გვიხატავს ლურჯ—წვეროსის დატანჯულ იდეალისტად, რომელსაც მიმდე ტვირთად აწევს პირველ ცოლის აღლატი. მეტად ხაზგასმულია ვაგნერის გამოსყიდვის იდეა, რადგან ცოლის მკვლელობის შემდეგ, რომელმაც დაიარღვია აღთქმა ჯადო ქარ ოთახის გაღობისა და ცოლის დის დაპყრობის უბედურ ცდის შემდეგ (უკანასკნელისაგან ლურჯ—წვეროსის მოვლის აღთქმების ერთგულად დაცვას), იგი იღუპება კომპის ხანძარში. ცეცხლს აჩენს ბრმა მსახური, რომელიც იწინდება ცეცხლში და იძახის: „მონისაკენ, მონისაკენ“.

ეს მუსიკაც ვაგნერითაა გამსჭვალული; აქ არის „ტყის შრილიც“; აქაა „ნიურნბერგის სიმღერის ოსტატთა“ და „ომერთა დაისის“ ბოლო სცენის ვალენაევ. მაგრამ ამ ნასესხებ ადგილებთან ერთად რეზნიჩკე რამოდენიმე თავის, ორიგინალურ მომენტსაც იძლევა. განსაკუთრებულ ყურადღების ღირსია არა ჩვეულებრივი მეტყველება ორკესტრისა, მთელი ნაწარმოები მოცულია კომპარულს, არა მიმზიდველ იერით, მაგრამ დიდს ნიჭითაა გაკეთებული. როგორც „მონა ლიზაში“ მეტობს სადისტურეოტული არსებითად არა მხატვრული ელემენტი, მაგრამ სწორედ ეს პოულობს გამოძახილს საზოგადოების გემოვნებასა და ნერვებში.

სრულიად სხვა ქვეყანაში გადაეყვანათ ჩვენ შინა პეინციმის მუსიკალურ ლეგენდას „პალესტრინა“—ს.

თითონ პფიცნერის მიერ მის განთქმულ მესის შექმნის ამბავს. არსებითად არაერთიარო მოქმედება არაა. პირველი მოქმედება შეიცავს პალესტრინას ვრცელ ბაას კარდინალთან, რომელიც დაუკვეთს მას მესას და თვით განთქმულ საეკლესიო კომპოზიტორის შემოქმედების პროცესს. მეორე მოქმედებაში სწარმოებს ტრიდენტის საეკლესიო ყრილობა და მესამეში კი თვით პაპა მიეა პალესტრინასთან და ნიშნავს მას თავის კაპელას გამგედ. პალესტრინა მარტო რჩება, ეძლევა ორგანოზე ოცნების, და სრულ დამწვინებას პოულობს შემოქმედებაში და თაურს სულს სიღრმეში. ასეთია თავისებური და უჩვეულო ტექსტი ამ „მუსიკალურ ლეგენდის“, რომელშიაც არაა

რას „Die geseichneten“ არავითარი გასავალი არა აქვს და ვერც რეპერტუარის შერჩა.

ლობრეტო შინაარსის და ფორმის მხრივ მეტად სუსტია. მიუხედავად იმისა, რომ მოქმედება ალორძინების ხანას ეკუთვნის და სწარმოებს გენუაში მომქმედი პირები ბერლინის უარგონით ლაპარაკობენ. მდიდარი გენუის პატრიცი, კუზიანი და მახინჯი, მაგრამ სილამაზის მღვმერთებელი, აჩუქებს ქალაქს თავის დიდებულ ვილლას კუნძულზე სილამაზის დღესასწაულის მისაწყობად. ამ დროს მას შეუყვარდება თვით პსოდესტას ქალი, მხატვარი, რომელიც ხატავს მის პორტრეტს და უნდა დაიქოროს მახინჯის მისდამი გენების გამოხატულება. კუნძულ-

აბასთუმანი — ვერხვების ხეივანი.

არც ერთი ქალის როლი (თუ არ ჩავთვლით პალესტრინას შეილს და მისი მოწაფის როლებს, რომელიც ქალის ხმისთვისაა დაწერილი).

შინაარსის მიხედვით მუსიკაც განსხვავებულია თავის მონოტონობით, პირ-ქუშობით, თითქმის სისასტიკით და დაწერილია გამოდერნისტულ ძველ-იტალიანურ სტილით. საბოლოო სცენა ღრმა შთაბეჭდილებას სტოვებს თავის სიწმინდით სხვა ახალ ოპერების ამოზოკრებულ შინაარსთან შედარებით. „პალესტრინა“ იშვიათად იღვმება და მის წარმოდგენებს აძლევენ საზეიმო ხასიათს.

დიდ სენარატის შექმნას ცდილობენ ბერლინის უმაღლეს მუსიკალურ სკოლის დირექტორის ფრანც ბრეკერის სახელის გარშემო, რომელსაც უპირისპირებენ შტრაუსს. მაგრამ მის საკუთარ ტექსტზე დაწერილ ოპ-

ზე ზეიმის დროს პატრიცის დაპატიმრებენ მისი მეგობრები, რადგან დააბრალებენ ქალის მოტაცების და საზღვარ-გადასულ ორგის მოწყობას. იმავ დროს ნახტვარი-ქალი ნებდება უბედურ მახინჯს ლამაზ მეგობარს, რომელსაც მოჰკლავს მახინჯი, რის შემდეგ უკანასკნელი ქუთიდან სცდება. ამ არეულ ტექსტზე შრეკერმა დასწერა მუსიკა, რომელიც შეიცავს თანამედროვე კომპოზიტორთა უზრავლესობის ყველა ღირსებას და ნაკულღვანებას, ე. ი. მდიდარ და ნათელ ფორმას და ღარიბ შინაარსს.

ანუჩინიმი დასწერა სამი ერთ მოქმედებიანი ოპერა ერთ სილამოს აღსასრულბეზლად— „მოსასხამი“, „და ანჯელიკა“ და „ჯანი სკიკი“, რომელთაც ყველგან გაიმარჯვეს. თავის ინსტრუმენტოვკით უკანასკნელი ოპერა წარმოადგენს ბრწყინვალე გოოტესკს ფლორენტინელ ხუმარა და გაიძერა სკიკის თოვადასავალისგან.

იპოპულარი პრესა ვ. ი. ლენინის გარდაცვალებაზე.

როგორც მთელი მსოფლიო, იაპონიის პრესაც, რაღაც თქმა უნდა, გამოეხმაურა ლენინის გარდაცვალებას. პირველი რასაც ჩვენ ვამჩნევთ, ეს არის გამონაკლისი მათ შორის სერიოზულ, ყველასთვის გასაგებ წერილებისა ლენინზე და მის მნიშვნელობაზე. როგორც მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადისა, ე. ი. წერილებისა, რომელიც ასე ესაჭიროება იაპონელ მუშასა და გლეხს. მაგრამ თანამედროვე იაპონია, სამუშაოზე, ისეთ პირობებშია, რომ იქ შეუძლებელია ასეთ წერილებზე ფიქრიც კი. მიუხედავად ამისა საინტერესოა და თავისებურია იაპონიის პრესის განწყობილება ლენინისადმი.

იაპონურ პრესას ერთგვარი თავისებურობა აქვს: თავის სიიარსის გამო მან ყველას უნდა მოაწონოს თავი, რათა კომერციულად მოსაგები საქმე იქნეს. ვაჭეთის მიმართულებას მეთაურიდან და მცირე რიცხვ წერილებიდან თუ ვაიკვებთ, თორემ დანარჩენი ნაწილი ნაწევრად

სრულს ამბობს: „...და მაინც ჩვენ უყოყმანოდ ვაღიარებთ ლენინს გენიოსად... იმავე ვაჭეთში: ...მთელ მსოფლიოში არაა ადგილი, სადაც არ იცოდნენ ლენინის სახელი“.

ს. ს. რ. თანამედროვე მდგომარების დიდ ვაგებას იტენს დამოუკიდებელ-ლიბერალურ ვაჭეთ. „ოსაკა ასახის“ მეთაური: „არც ერთ პოლიტიკურ მოღვაწეზე არ დადიოდა იმდენი სხვა და სხვა გვირი ხმა, როგორც ლენინზე, კერძოთ მისი სიკვდილის შესახებ. ეს იმის მამბილემბელია, თუ რა მნიშვნელობა ჰქონია ლენინის სიკვდილს ან სიკვდილს. აი რატომ მიიღეს საბჭოთა რუსეთის მტრებმა ლენინის სიკვდილის ამბავი, როგორც ათასზე ათასის ძლიერი მტერის დალუპვის ამბავი. მაგრამ იქნება აქ შეცდომა იმალება? მათ იქნება ამ შემთხვევაში ისტორიულ პროცესში პიროვნების გადამატებული დეფაინება მოსდით? რაც არ უნდა გენიალური ყოფილიყო ლენინი მარტო მას ხარ ამ შეუქნია საბჭოთა რუსეთის და, თუ არ შეიცვალა

ბასეტის სახლი—დასასვენებელი სახლი.

ბულვარული და წმინდა ბულვარულია. ამის მიხედვით შეიძლება დავყოთ ლენინის გარდაცვალებაზე დაწერილი წერილები: სერიოზული წერილები, მეთაურები—უმცირესობისათვის; ლენინის ბიოგრაფია, კორესპონდენტთა უკმ ფანტაზიით შეცხებული და, ბოლოს, „დიდი საზოგადოებისათვის“ ყოველგვარი აბდა უბდა-უბდა და ჭირი. საინტერესოა და დამახასიათებელია ის ვარაუგება, რომ იაპონურ პრესის ყველა წერილებში, თუნდაც უკანასკნელ კატეგორიისა ლენინის სახელს პატივისცემით და სიფრთხილით ეპყრობიან. ამასთან ნუ დავივიწყებთ, რომ იაპონიაში ეხლა რაქტკისა და ფაშისმის თარეშა.

ლენინის განუზომელი მნიშვნელობა აღიარებულია საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ მომართულ წერილებშიც. „ოსაკა მაინიცი სიმბუნ“ მეთაური წერილში ასეთი სათაური: „მოკვდა ლენინი, უდიადესი ადამიანი“, თუმცა დესპოტურს უწოდებს ლენინის პოლიტიკის მაგრამ დასა-

კონომიური, სიკვალური და პოლიტიკური პირობები, მარტოოდენ ლენინის სიკვდილი არ გამოიწვევს საბჭოთა ხელისუფლების დამხობას. ყველა ამაზე დამყარებული იმედები ეფერულია.

იმავე ვაჭეთში უფრო პოპულარულ წერილში ლენინზე გამოთქმულია იგივე აზრი ს. ს. რ. სიმტიკის შესახებ: „რვა წლის რევოლუციის გამოცდილების შემდეგ ყველაფერი იმის მომასწავებელია, რომ რუსეთი შეურყეველი დარჩება მომავალში ულენინოთაც“ და შემდეგ: „ლენინი მუშებისა და გლეხებისათვის სათაყვანებელი იყო. მხოლოდ მან გადაარჩინა რუსეთი შიმშილს 1919 წელში ახალ ეკონომიურ პოლიტიკის შემოღებით“.

მეორე ვაჭეთი სწერს მის დაულალავ მოღვაწეობის შესახებ: „როდესაც ლენინი სულ ცოტათი უკეთ იგრძნობდა თავს, მას ავიწყებოდა თავისი ავადმყოფობა და მყისვე ანთებულ მოღვაწეობაში ენებოდა“.

ბოლოს უქანასნელ კატეგორიის წერილებიდან გაზეთ „ოსაკა ასახი“-ში მოთავსებულია წერილი: „ლენინის სიყრმის სიყვარული.“ ეს აღბად, იმათთვის ვინც არ მეთაურებს და არც სერიოზულ წერილებს არ კითხულობს. მაგრამ ამ ზღაპარში და მოგონილ აბდა-უბდაშიც აღსანიშნავია ავტორის აღტაცება ლენინით: ლენინი გამოყვანილია გმირად. სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარე, ძლევა მოსილი ლენინი 1918 წელში შეხვდება მოხუცს, თავის პირველ სატრფოს მამას, რომელიც ოდეს-

ღაც სასტიკად მოექცა მას. ლენინი, როგორც აღმოსავლეთის ქეშპარიტი ბრძენი აპატიებს მოხუცს და მოეფერება მას.

დიდა ლენინის პიროვნებით მოხიბლვა აღმოსავლეთის ხალხთა შორის, თუ გამყიდველი ბულვარული იაპონიის პრესაც კი ისეთ მომენტში, როდესაც ფაშისმის და რეაქციის თარეში მუფობს, თავის წერილებში ლენინის და მისი ვარდაცვალების შესახებ მსსზე ვერ ლაპარაკობს სხვა ნაირად, თუ პატივის ცემით არა.

კინოს მსახიობნი.

IV. ასტა ნილსენ.

ასტა ნილსენ თანამედროვეობის უღრმესი სახეა ეს სახე ისეთი აღმანიების, რომლებმაც იციან ცხოვრება და შეუძლიათ იცხოვრონ.

ასტა ნილსენის მნიშვნელობა შვეიცარიის კინოსათვის იგივეა, რაც მერი პიქფორდ და ნორმა ტალმუჯ ამერიკისთვის და პოლი ნეგრი და მია მიი გერმანიისთვის. ფილმის ისტორიაში ნილსენ ქველზე უფრო ძველი მსახიობია. ის მოწამეა მთელი იმ განვითარების, რომელიც განიცადა ეკრანმა თავის დასაწყისიდან.

მენტის მსახიობათ. „როდესაც მე მყავს პარტნიორში ასტა ნილსენი“, აშობს კინოს უდიდესი მსახიობი კონდრატ ფეილდ-მე თითქმის ვიყოფები თეატრალურ წარმოდგენის უდიდეს ზეგავლენის ქვეშ.

ნილსენის როლების სხვადასხვაობას არ აქვს საზღვარი. მამაკაცების როლებშიც კი გვევლინება ის (მაგ. ჰამლეტის როლი).

უქანასნელი მისი სურათებია: „ვანიანა“, „ჰამლეტი“. „გრაფინია იულია“, „კარუსელი“. და სურათი „I N R I“ ინიციალი.

V. მია მიი.

ვენის დრამის ყოფილი მსახიობი. კინოს უდიდესი რეჟისორ ჯოე მაის თითქმის ყველა დიდი დადგმების მონაწილე, მისი სახე, გამოხედავ მოგაგონებთ კვილ შობლიურ სულის შარად ძახილს შორეულ ნაპირების სახილველად, რომლისგანაც ის ამღვრებს. მთელ თავის როლებში ის ემოციანოლურია, ვინემ ელასტიური, უფრო ფლობს თავს სახეს, ვინემ სხეულს. თავდაქერილი, თითქოს ცოტათი ცივი მია მიი მკეთილად გადმოგვიცემს იმ

ასტა ნილსენ.

რეჟისორ ურბან გადის მიერ დადგმული „უძირო“ ასტა ნილსენის მთავარ მონაწილეობით უდიდესი მიღწევაა კინოს მსახიობისთვის. მასში ნილსენი გვევლინება მომზადობიერდ დრამატულ ტლანტად, დიდ ტემპერა-

მია მიი.

როლებს, სადაც უფრო მეტია ფსიქოლოგია და ნაკლები მოძრაობა.

„ლაივნი მორლანდის დანაშაული“, „ინდოეთის სასაფლაო“, „ქალი მილიარდებით“ („ქვეყნიერების მყობელი“) და „სიყვარულის ტრალეია“ აი, ის უდიდესი და თან საკვირველი მიღწევები, კინოს მსახიობთათვის, რომლებიც მან მოგვცა თავის თამაშით.

VI. პაულ ვეგნერი.

პაულ ვეგნერის მთელ არსებაში არის რაღაც მას-სიური, შთაგონებითი და დემონიური. მაქს რეინჰარტის თეატრის საუკეთესო მსახიობთაგანი და ამავე დროს გერ-მანიის კინემატოგრაფიის ერთი უდიდესი ფუქთთაგანი, რომელიც თავდადებით ამავე შეყვარებული კინოს ხელო-ვნებაზე.

„ჯერ კიდევ მსოფლიო ომის დაწყებამდე მან დასდა პირველი მემარცხენი ფილმი—„ვოლგმ“ ექსპრესიონისტ გუსტავ შეინინკის ცნობილ რომანის მოტივზე. შემდეგ მან მოჰკვა „პარიზის სტუდენტები“, „ლუკრეცია ბორჯია“ „მონა ვანა“, „ფარაონის ცოლი“ და სხვ.

ვეგნერი—მსახიობის მკვეთრი წარმოდგენა, საკვირ-

პაულ ვეგნერი.

ველი ტემპერამენტი პოულობს უჩვეულო სიძლიერის გა-მომატებელ ენას,—შთაგონებითი გადმოცემის ენას.

შეგნებული, ტენიკურად და ბუნებრივად სრულ ქნილი მსახიობი ქეშმარიტად ჰქვლობს მოძრაობს მიმი-კას, უესტს. ის ისე თამაშობს თავის სხეულის თითოეული ნაწილით, რომ ის გაცილებით მეტს აძლევს მაყურებელს ვინემ მთელი დრამა. პაულ ვეგნერი თამაშობს ხელებით, ხელის ძვლებით, ხელის გულით, თითებით. მას უდაოთ შეუძლია გვაგარძნობინოს, განგვაყდევინოს თავის შეკ-რულ, მოღრუბლულ შუბლით, ყბების მოძრაობით, ზაგვე-ბის დაქიმვით და თვალების კანკალით ყოველივე ისე რო-გორც თვით განიცდის.

ერთა იმავე დროს სცენის და ეკრანის მსახიობი ვეგნერი ქეშმარიტად აკვირვებს ადამიანს თავის კეთილ-შობილურ ფანტოზშით.

VII. ვერნერ კრაუსსი.

ვერნერ კრაუსსი,—იშვით გამოხედვის და სახის ონ-დეიდულობაა. შემოქმედების კონცენტრაცია, ინტენ-სიობა, გადმოცემის ძალა, გამოსახულების ენერჯია, აი რა არის კრაუსსის ნიჭის ნათელი თვისებები. ძლიერი ტა-ლანტი თითქოს ყოველთვის გატაცებულია მოძრაობით. კრაუსსის უესტების ენამ არ იცის ნიუანსები, დეტალები, მისი პლასტიურობა გეომეტრიულ ფორმების დაქიმულ და ბრწყინვალე აშენებაა.

პირველი დიდი გამარჯვება კრაუსსმა მოიპოვა „კა-

ვერნერ კრაუსსი.

ლიგირში“, სადაც ის ასრულებდა ერთ უმოთარეს როლს. შემდეგ კიდევ უფრო დიდი გამარჯვება ნახა „ლედი გა-მილტონში“, „ნატან ბარქენში“, „სანთლის ფიგურების მუზეუმში“ და სხვ. მათში მოთამაშე კრაუსსი ქეშმარი-ტად კინემატოგრაფიულია.

ვერნერ კრაუსსი ჯერ კიდევ საკმაოდ ახალგაზრდა და ამიტომ მთლიანად არ გაშლია მისი დიდი შემოქმე-დებითი ფრთები ეკრანის წიაღში.

მას უდაოთ დიდი მომავალი აქვს კინოს ასპარეზე...

შ. ჩაღანი.

ჩინეთის რევოლუციონის გამამთავარი სუნ-იატ-სანი.

მისი გარდაცვალების გამო.

სუნ-იატ-სენის სიკვდილმა უდიდესი დანაკარგი უნდა აკრძობინოს მრავალმილიონიან ჩინეთის ხალხს. მის სახელთან დაკავშირებული უკანასკნელი სამი ათე-ული წლის ჩინეთის ისტორიული ბედი, რომელია გან-მავლობაში იგი-ჯერ ამზადებდა ჩინეთის რევოლუციას, შემდეგ მისგან შექმნილ ჩინურ რევოლუციონურ პარტია —„ეროვნულ ლიგა“-სთან ერთად დაამზო მანჯურია დინასტია და განამტკიცა ჩინეთის რესპუბლიკა და თორ-მეტი წლის განმავლობაში ებრძოდა ჩინეთში მონარქიის აღდგენის ცდას.

სუნ-იატ-სენი დაიბადა 1856 წელს სამხრეთ ჩინე-თის პროვინცია გუანდუნში. პირველ-დაწყებით სწავლა

მან ინგლისურ სკოლაში მიიღო. შემდეგ იგი გოკონგის ინგლისურ საექიმო კოლეჯში შევიდა. მაგრამ მალე იგი ექიმის კარიერას სკვლის რევოლუციონერის კარიერაზე, და მიზნად ისახავს მანჯურია დინასტიის დამხობას. სუნ-იატ-სენი სათავეში ჩაუდგა ჩინურ ეროვნულ—რევოლიუ-ციონურ მოძრაობას, რისთვისაც სხვათა შორის ორჯერ შემოიარა ამერიკა და ევროპა იქ ფაფანტულ ჩინელებში რევოლუციონურ ორგანიზაციების მოსაწყობად.

1911 წლის ჩინეთის რევოლუციამ ჩინეთი რესპუბ-ლიკად გამოაცხადა დასუნ-იატ-სენი მის პირველ პრეზი-დენტად, მაგრამ მისი პრეზიდენტობა არ იყო ხანგრძლივი, რადგან ჩინეთში მებრძოლ რევოლუციონურ ძალთა გან-

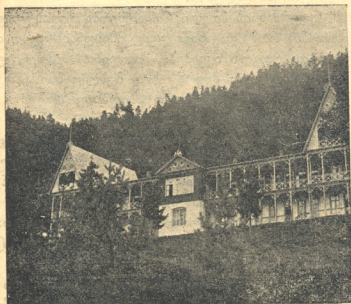

წყობილება ისეთი იყო, რომ იგი იძულებული იყო, პრეზიდენტის საეარქელო დაეთმო იუან-ში-კაისთვის. ზოგს ჰგონია, რომ ამით სუნ-იატ-სენმა დაუშვა ისეთი შეცდომა, რომელსაც თან მოჰყვა ჩინურ მილიტარიზმის ზრდა. ნაწილობრივად ეს შეხედულება შეიძლება მართალიც იყოს, მაგრამ ეს არ შეიძლება საესებით მიეწეროს სუნ-იატ-სენის შეცდომას: ეს იყო თვით ჩინეთის რევოლუციის უბედურება, რადგან მას არ მოეპოვებოდა საკმარისი ძალა პირდაპირი გზით წინსვლისთვის და ირჩედა მიკიბულ მოკიბულ გზას, რომელსაც იგი დღემდის ვერ ასცდენია.

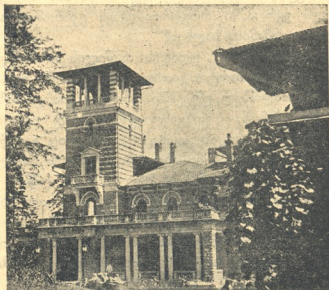
„სამ პრინციპში“ და „ხუთნაირ კონსტიტუციოში“ გამოხატული, რომელიც წარმოადგენს ევროპულ იდეების თავისებურ ანარეკლს ჩინურ ასპექტაში. ამას ვარდა სუნ-იატ-სენის კლამს ეკუთვნის „შენიშვნები ჩინურ რევოლუციის შესახებ“ და „ჩინეთის ინდუსტრიალიზაციის გეგმა“ სადაც დიდ ჩინელის მრავალი ორიგინალური აზრია გაბნეული.

თავისი არსებით ჩინეთის რევოლუციაც ბურჟუაზიული რევოლუცია იყო, მაგრამ სუნ-იატ-სენი მუამბოხე — რევოლუციონერი იყო.

ჩინეთის რევოლუციის პროცესში იგი გაცილებით

წალვერი—ძველი კურორტი.

ბაზრუში—ნიკანის სასახლე.

მაგრამ მიუხედავად ამისა სუნ-იატ-სენმა მალე შეიგნო ჩინელი შეცდომა და შეუპოვრად გაილაშქრა იმ ჩრდილოელ მილიტარისტთა წინააღმდეგ, რომელთაც იუან-ში-კაის სიკვდილის შემდეგ ხელში ჩაიგდეს ძალაუფლება. სამხრეთ—ჩინეთის ძალებზე დაყრდნობით, სუნ-იატ-სენმა უკანასკნელ წლებში კვლავ შემოიკრიბა თავის გარშემო ძველი თანამებრძოლნი, განაახლა პარტია გომინ-დან, შექმნა რევოლუციონური არმია და სამხრეთ-ჩინეთის დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ, დაიწყო ბრძოლა ჩრდილო ჩინეთის მილიტარისტთა წინააღმდეგ.

უკანასკნელ წელს პარტია გომინ-დანმა, სუნ-იატ-სენის მეთაურობით, დიდი ნაბიჯებით გასწია წინ მასიურ რევოლუციონურ პარტიათ ვარდაქენის საქმეში, და ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ თითონ-სუნ-იატ-სენი გომინ-დანის მარტყენა ფრთაზე იყო და მოუწოდებდა პარტიას მკიდრო კავშირისაკენ ჩინეთის მშრომელ ხალხთან.

სუნ-იატ-სენი არა მარტო ორგანიზატორი და ბელადი იყო ჩინეთის რევოლუციისა, იგი ამასთან ერთად მისი თეორეტიკოსიც იყო. პარტია გომინ-დანის პროგრამას საფუძვლად უდევს სუნ-იატ-სენის მოძღვრება მის

უფრო შორს წავიდა ვიდრე ამის საშუალებას იძლეოდა ჩინურ მოწინავე ბურჟუაზიულ ინტელიგენციის შეგნება, რომელსაც ეყრდნობოდა სუნ-იატ-სენი თავის მოქმედებაში. აქედან წარმოიშვა სუნ-იატ-სენის ტრაგედია, როგორც ჩინეთის რევოლუციის ბელადის, რადგან ჩინეთის ბურჟუაზიამ გამოაცხადა იგი იდეალისტად და ფანტაზის ამყობლად...

სუნ-იატ-სენის სახით ჩინეთმა დაჰკარგა რევოლუციის მხურვალე მოძღვარი და მებრძოლი დასავლეთ ევროპის სოციალურ იდეების ჩინეთში ვადმონერგისათვის. ძვირად თუ ვინმე მოინახოს ჩინეთში სუნიატ-სენის მსგავსად ხალხისაგან შეყვარებული. და ეს ადვილი განსაგებია რადგან ამ საოკარმა ჩინელმა ათეულ წლებს განსაჯლობაში განსაკუთრებული რევოლუციონური ენერჯია განავითარა ჩინეთის უცუტეს მომავლისათვის ბრძოლაში. მან ყველაზე დიდი ღვაწლი დასდო განთქმულ „დიდი ჩინურ კედლის“ დაქვეყის საქმეში, იმ კედლისა, რომელმაც ამდღენის ხნით შეაჩერა ჩინეთის ზიარების საქმე თანამედროვე მეცნიერება და ტექნიკათთან და ამით დაუბონა ჩინეთი მსოფლიო იმპერიალიზმს.

სუნ-იატ-სენი შევა მსოფლიო ისტორიაში როგორც დიადი აღამიანი აღმოსავლეთის ხალხთა საუყუნო ძილსაგან გამოღვიძების დროისა.

პატარა სტატისტიკა

ერთი თვის წინად გერმანიის ბურჟუაზიამ მისი პოლიტიკის აგენტების სახით თავს დაესხა ბერლინში საბჭოთა კავშირის წარმომადგენლობას და დააბრია ის. ამას შედეგად მოჰყვა ყოველგვარი და პირველ რიგში ეკონომიური ურთიერთობის შეწყვეტა ჩვენს და გერმანიის შორის. როგორი პერსპექტივის წინაშე სდგას გერმანიის მრეწველობა კერძოთ და მთელი გერმანიის სამეურნეო ცხოვრება ამ უთანხმოების გამო? აი კითხვა, რომელიც აინტერესებთ დღეს არა მარტო შემწინებულ ბიუჯეტის თვით გერმანიაში, არამედ ბევრ სხვა მის მტრებსაც და მთელს ევროპაში, როგორია დღეს ეკონომიური მდგომარეობა გერმანიის ხალხის?

მოსახლეობის უდიდეს ნაწილის საზრუნავ საკანს შეადგენს არა მარტო კითხვა იმის შესახებ თუ რა უნდა სკამონ მახლობელ დღეებში, არამედ კითხვა საზოგადოდ თუ რა სკამონ, რით გამოიკვებონ, სად იცხოვრონ და რა ჩაიციან ხვალ. აი კითხვები რომელიც განუწყვეტლოთ თავს დასტრიალებს მოსახლეობის უდიდეს ნაწილს. თვით ბურჟუაზიის იდიოლოგები არ ფარავენ უწყუო მდგომარეობას და აშკარად აცხადებენ რომ: „...თუ შედეგობაში მივიღებთ ამ სამი ფაქტორის მოქმედებას დაეცემა (პირველი მოთხოვნილების საკვები საგნების იმპორტის ჩვენი ინდუსტრიის ექსპორტის შესუსტება დასაკუთარი

30%ით აწევით—ეს არის ორი და მხოლოდ ორი საშუალება აუარებელ ხალხის სიმშლიდან გადასარჩენად“).

ენახოთ ეხლა უფრო ახლო ვინ არის ეს „აუარებელი ხალხი“ და რა კოფეზია ის, ვისზედაც ასე ორიგინალურად ჩივის ბ-ნი ლოვე.

„ჩიკაგო ტრიბუნის“—ბერლინელი კორესპონდენტი საკმაოდ სანდო პიროვნებად უნდა ჩაითვალოს ამ საკითხის მიუდგომლად გადმოცემაში მინც. აი რას სწერდა ეს გახეთი ამ დღეებში:

„გერმანიის მთელი მოსახლეობა (დაახლოებით 63 მილიონი) რომ დავანაწილოთ იმისდამხედვით თუ ვინ? რითი და როგორ იკვებება, მივიღებთ შემდეგ კლასებს:

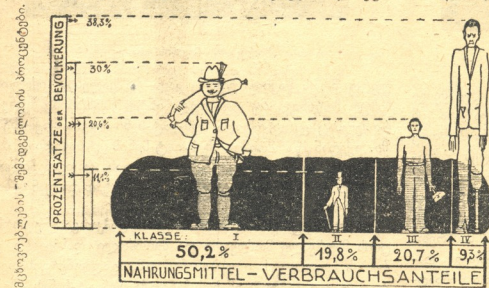
1. სასოფლო-მეურნეობით მცხოვრებნი (23 მილიონი სული, ვერედ წოდებული „ხელმსახურზორი“ „თვითთავიანთ თავის დამაკმაყოფილებელი“).
2. შემოღებული კლასი (მსხვილი მწარმოებელი, ვაჭარ-მრეწველი, მაღალი თანამდებობის მოხელენი; და შეძლებული უტხოვლები, რომელიც მუდმივად ან დროებით სცხოვრობენ გერმანიაში—7.000.000-მდე).
3. მაღალი კვალიფიკაციის მუშები და სამუშაოს ხელმძღვანელები, აგრეთვე წერილი ვაჭრები; (13 მილიონი).

4. ჩვეულებრივი მუშები, კაცები და ქალები, უმუშევარი, თავისუფალ საქმის ხალხი, ხელოვანი, რომელიც გახდენ უშუალო მსხვერპლი იმის შემდგომ გამწვავებულ საარსებო პირობების. ეს ხალხი მოკლებულია საშუალებას არამც თუ ის ხელფასი იმუშაოს, რასაც იღება ომში, მას არ შეუძლია მიიღოს საარსებო მიზნებიც კი; ამათი რიცხვი აღემატება 20 მილიონს...“

ცნობის მოყვარე ამერიკელებმა დაწერილებით გამოთვალეს აგრეთვე თუ რამდენი კალორია საკვები ნივთიერება („კვების ერთეული“) იხარჯება თითო კაცზე ამ 4 კლასიდან და მიიღეს შემდეგი დასკვნა:

საერთო რაოდენობა მიმდინარე წლის განმავლობაში დახარჯულ კალორიებისა მთელ გერმანიაში უდრის 52,250 მილიარდს, რომლიდანაც 20 მილიონი დამშუავლ მეთიხე კლასს შეუძენია მხოლოდ 4,070 მილიარდი კალ. (1/13-ზე ნაკლები) დანარჩენი რიცხვი ასე არის განაწილებული:

პირველ კლასს, რომელიც მთელი მოსახლეობის 36,5%ს შეადგენს მოუხმარია 55,1%, მეორე კლასს— მოსახლეობის 11,1%ს მოუხმარია—16,8%ს მესამე კლასს— მოსახლეობის 20,6%ს მოუხმარია—20,7%ს; და 4 კლასს— მოსახლეობის 31,8%ს როგორც აღნიშნული იყო ხევით— მოუხმარია მხოლოდ 7,4%ს ამერიკელების ცნობას ჩვენ შევიძლიან ვიღვედ შემდეგი საინტერესო მასალა

სურსათის მოხმარების მარაგი.

პროლეტკის შემცირება) აშკარად დაეინახავთ რომ გერმანიის ხალხს არა აქვს არავითარი საფუძველი იმედი ექონიოს რომ მდგენ ის ელირსება მაძლარ კოფენს და რომ პირიქით ოლს არ მოელოს კიდევ საშინელი, მშვიერი და მძიმე დღეები. მდგომარეობის გამოსწორება ძალიან სერიოზული საკითხია. მეგარცხენე რადიკალების დემაგოგია რომ კომუნისტური წყობილება და კომ. ეკონომიური ფორმები იხსნან ხალხს ან ბედის წერიდან რასაკვირველია უსაფუძვლო სიტყვებია. კატასტროფიულ შედეგების თავიდან აცილება არ შეიძლება არც დემონსტრაციებით, არც ტერორით, არამედ იმ მიზეზის მოსპობით რაც საფუძვლათ უდევს მას—**ამ მოსახლეობის შემცირებით 30%ით (!)** (კურსივი ჩვენია) („vingts millions de trop“—„სულ ბევრი—20 მილიონი.“) ან ჩვენი შინა მრეწველობის, საკვები საგნების პროლეტკის—

1) „Deutschen Okonomisten“ 1924 წლის აპრილის ნომერი, ლოვეს წერილი: „Deutsches Mirtschaftshroskop.“

მსოფლიო კლასები — შემადგენლობის პროცენტები.

დამატებით: 1907 წელს სახელმწიფო სტატისტიკურ სამმართველოს აღრიცხვით სასაფლავო მეურნეობით მცხოვრებთა რიცხვი შეადგენდა მთელი მოსახლეობის 28,7%, ეხლა კი ის უკვე გაზარდილია 30%¹⁾; აშკარაა ეხლა ჩვენი პირველი სურათის აზრი; ახსნა განმარტებანი საჭირო არ არიან.

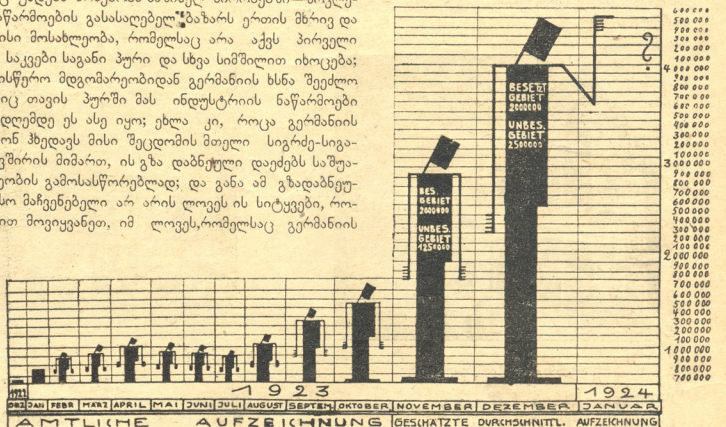
მეორე სურათი, რომელიც იძლევა წარმოდგენას უმუშევრობის მიმდინარეობის შესახებ გერმანიაში დაახლოებით ერთი წლის განმავლობაში დღემდე, ყველაზე უკეთ ასურათებს ამ ქვეყნის თანამედროვე ეკონომიურ მდგომარეობას და მის პერსპექტივებს; უმუშევრობის ზრდა გარდა მისი საყოთრივ სოციალურ უბედურების ხასიათისა, ქვეყნის წარმოების მიღწეების და კატასტროფიული მდგომარეობის მაჩვენებელია აგრეთვე; ასეთ პირობებში, როდესაც ერთის მხრივ გერმანიის ინდუსტრია, რომელსაც უხდება არსებობა საშინელ პირობებში—მოკლებული თავის ნაწარმოების გასასაღებლად ჰაზარის მხრივ და მეორეს მხრივ მისი მოსახლეობა, რომელსაც არა აქვს პირველი მოთხოვნილების საკვები საფარი პური და სხვა სიმშვილი იხილება; ორივე ამ საბედნიერო მდგომარეობიდან გერმანიის ხსნა შეეძლო რუსეთს, რომელიც თავის ბურჟი მას ინდუსტრიის ნაწარმოები გამოართმევდა; დღემდე ეს ასე იყო; ეხლა კი, როცა გერმანიის ბურჟუაზია თითონ ჰხედავს მისი შეცდომის მთელი სიკრძა-სიგანის საბჭოთა კავშირის მიმართ, ის გზა დაბნეული დაძვინტის საშუალებას მდგომარეობის გამოსასწორებლად; და ვანა ამ გზადაბნეულობის საუკეთესო მაჩვენებელი არ არის ლოვეს ის სიტყვები, რომელიც ჩვენ ზევით მოვიყვანეთ, იმ ლოვეს, რომელსაც გერმანიის

ბურჟუაზია ყოველთვის დიდს იმედით და რწმენით მამართავს ხოლმე რჩევებისათვის კრიტიკულ მომენტებში. დეას გერმანიის ბურჟუაზია დღეს ამ ციფრების, სტატისტიკის წინაშე და უკვირს რომ ასე ზედმწევენით გამართლდა პრეტის სიტყვები:

„Du muss herrsehen und qenimmen
—Oder dienen und verlieren,
Leiden oder triumphieren—
—Hammer oder Ambos sein!²⁾“

საბჭოთა კავშირის მიმართ თავებლობას—გერმანიის კაპიტალისტები დღეს კი ინანიებენ საკმაოდ; საბჭოთა კავშირის კი დღეს მაინც ძალიან ცოტათ, ესაპირობა კაპიტალისტური გერმანია.

კან.

სამმართველოს ოფიციალური დიდგრაზმა—საშუალო რიცხვი.

ნიკო ფიროსმანია.

(მხალა ზივრგარეობისათვის^{*)}.)

ფიროსმანი ქიზიყდარია, სოფ. მირზანდანი, გლეხიკის ნაციონალური ტრის ყველა ნიშნის: ის ახოვანია, ბრგე, შავგერმანი, დამშვენებული დიდრონი თვალებით და დიდი ულვაშებით, თამაშ წელთა მოკარბების წყალობით ჭალარა ენარება, ოდნავ გამზდარი, სისხი კანს გადაქარავს მოყვითალო ფერი, რაიც დაწყველოლ სოციალურ პირობებით და ბოლო ხანებში ფიროსმანის განწყურელ თანამზაგარის სილარობისა აისნება.

^{*)} ეწონალო „დროშა“ მეტად დინატურესებულია ხალხურ მატატრის ნიკო ფიროსმანიშვილის და მისი შემოქმედების ბედით: ჩვენ მივიღეთ ზომები, რომ დავაგროვოთ რაც შეიძლება მეტი მასალა სილარობში დაღუპულ შესანიშნავ მატატრის ცხოვრების შესახებ. ვერ ვგროვობთ ვათესებთ საუბარს მატატარ გ. ზაზიაშვილთან, რომელიც ჩაწარიალია ჩვენს რედაქციაში. როგორც მკითხვე-

მ. ზაზიაშვილი მას შეხვედრია 42 წლის წინად, როდესაც ფიროსმანი დაახლოვებით 25 წლის იქნებოდა. მაშინ ფიროსმანი სოლოლაკში მსახურობდა ვინმე მდიდარიან ხელზე მოსამსახურედ.

დამოუკიდებელ საქმიანობას დახარბებული ფიროსმანი და ახალი დანებობი სახელსონოს ველოპინოვის ქუჩაზე. საქმე ვერ ხეირობს. ამის შემდეგ პოულოვს ახალ ამხანავს, გეზარინძეს და იწყებენ ახალ საქმიანობას. მაგრამ ფიროსმანის საქმე მაინც უიქედლა: მის ნა-

ქ იმპერიალისტურ ომის დასაწყისში (1914 წ.) ის ლესკი ეროვულ კიშნით იყო გამოცხადებული; ყველაზე და ყველაფერზე იყო ის აღმეცხი და სიტყვების ვაგონებისას ყველაზე ფხვზე უნდა ამდარაკივე ჭედ მოხდოდა: ნიშნავს: „შენ უნდა იფულო, გავიჯიადდ, ან მოინდ იქვე და დაიღუპო, ან უნდა იტანჯო ან დასტებ ტროშვით, ან ვაღებ ჩაქტი ან გრდმელათ გარდაიქვე.“

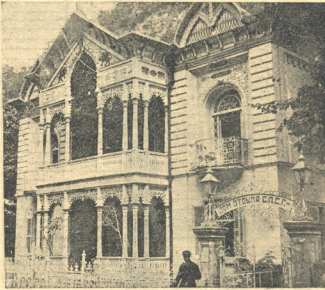

ხატებს ბაზარი არ აქვს. ხოლო მისი ამხანაგის შრომაზე მოთხოვნილება არ არსებობს. ამის შემდეგ ის სამუდამოთ გამომთხოვა თავის სახელოსნოს, ალბათ გულისტკივილით და რკ. გზის საქონლის მატარებლების კონდუქტორად შევიდა. კონდუქტორად ის დიდხანს მსახურობს. მაგრამ შემდეგ რაღაც მიზეზის გამო სტოვეს სამსახურს და სახელოსნოს გახსნის მაგიერ, მელოქ-აზარიანცის შენობის წინ სდგამს მაგიდას და რძესა და მაწონს ყიდის. საკუთარ სახელოსნოზე უფრო ხელსაყრელი ეს აწერილი ვაჭრობაა აღმოჩნდა, ისე რომ ცოტა ხნის შემდეგ მოსაქმეობა იზრდება და ფიროსმანამაც ადგილი შეიცვალა და საკუთარი დარაბა გახსნა ბაზრის ქუჩაზე, სადაც იმევე რძითა და მაწონით ვაჭრობდა. ვაჭრობაში ამხანაგიც შეიყვანა. უკონკრეტო ფიროსმანი გულუკილი იყო და უყვარდა ქონების უხედავ გაცემა ამის მიზეზი იყო, თუ ამხანაგის ოინები, ფიროსმანი გაკოტრდა მისთვის რთულოდნელად.

სი ცხოვრების ყველაზე უბედურ წუთებში საზოგადოებაც დაინტერესდა ამ უცნობი მხატვრის ვინაობით. ეძებენ ავტორს იმ ნახატებისას, რომლებსაც ჯერ მხოლოდ მღელქნეები ყიდულობენ და თავიანთ სავაჭროებს ამშვენებენ. ჯერ კიდევ მხატ. ზდანევიჩს ენახა ფიროსმანი და მისგან რამდენიმე სურათი ყვიდა. საზოგადოება აქცეეს ყურადღებას უბრალო „კლონკა“-ზე შინ გახსნილ საღებავებით ნახატ სურათებს, რომლებით ჯერჯერობით მხოლოდ სამიკინოების მთვრალ სტუპრებს შეუძლიათ დასტკენ.

მხატვარი მოსე თიბე შეუღდება ფიროსმანის კვალის ძებნას. ის მკვდარი გონათ. მას იპოვიან შემთხვევით დიდუბეში, ერთს უპატრონო, კუბოსავით გრძელ ოთახში, დაბნადებულს. ეს ამ დროს ხატავს შოთას პორტრეტს. მას აოცებს საზოგადოებისაგან მოგზავნილი უცხო სტუპრები. მოსე თიბე სთხოვს, რომ დახატოს, რაც ესურება. ის ხატავს „ქორაწილს“.

ფიროსმანი მიჰყავთ „სახალხო ფურცლის“ რედაქ-

ბორჯომი—დასვენებელი სახლი.

ბორჯომი—ვაზის ქარხანა.

ამ ყოველდღიური ცხოვრების გაკირვების დროს თ—ი თავისუფალ საათებს მხატვრობასა სწირავს. თავის ნახატებით ამშვენებს საკუთარ დუქანს.

გაკოტრების შემდეგ სრულიად აერია ცხოვრება. აღარდა და ბოღმას, გულზე მოწოლიან, ალკოჰოლში იდარბობდა. მაგარ სასმელებში განსაკუთრებით არაყს ეტანებოდა, ალბად იმიტომ, რომ არაყის ნისლი უფრო სწრაფად მოდის ტვინთან, უფრო მალე აქარწყლებს ნაღველს. უბინო და უსახლკარო, სამიკინოებში დაეხეტებოდა და თუ ვინმე გულუკილი კაცი არ მისცემდა ბინას, ის ცის ქვეშ ათედავდა ლამეებს, თავის ნახატებს უშუალოდ უცვლის მელქნეებს ღვინოზე, ნატურალური წესით. მი-

ლებმა ბევრ სახელწოდება გამოიმკვლიდა შეუღდა ნიკო ფიროსმანი შეიღებ მოწოდების გამოცემას. კლიშეები მისი სურათებისა დამხადებულა პეტროგრადის სახელწოდებით. სახალხო გამოიმკვლიბამ უკვე გამოიყიდა ეს ლიშეები და შემოდგომაზე წიგნი მხად ექნება. „დროშაში“ მოთავსებულ მასალაზე ფიროსმანი შეიღებს, გადაცემული იქნება მონოგრაფიის შემდგენელთა განჯარჯულებანი.

რედ.

ციაში და კლართან სურათს აღებანებენ. ვილაც უცნობი აძლევს მას ას მანეთს ფერების საყილათ. თითქოს არის ნიშნები, რომ ამ კაცის ბედი შეტრიალდა კეთილისაკენ. ის გამოიღის ეკლისაგან გაწმენილ ცხოვრების გზაზე, ამის თავდებია საზოგადოების დაინტერესება ამ უბედო მხატვრის ბედით. მაგრამ უსაფუძვლოა ასეთი იმედი. ის მალე დაიწყებაში გადადის. ფიროსმანიც გაჯავრდა განათლებულ საზოგადოებაზე, რომ „სახ. ფურცლის“ დამატებაში მის პორტრეტს გვერდით მასზე კარკატურა მოათავსეს, მისთვის მიღებულია ეს გამახვილებული დაეცინვა. ის გაბრაზებული მიმართავს თავის მეგობარს, რომელმაც საზოგადოებას ფიროსმანი გააცნო, ასეთი ხიფათის გადაკიდებისთვის.

ამის შემდეგ ყოველგვარი კავშირი ფიროსმანსა და საზოგადოებას შორის წყდება. ერთი წუთით ამოყვანილი ცხოვრების უფსკრულისაგან, ის კვლავ უბრუნდება ძველ ბინას. ღვინოს დაუმეგობრდა. მას იპოვიდით რაყეზე, ნაძალადეგში, დიდუბეში და უფრო ხშირად სამიკინოებში.

ნ. წიქ.

176

== განცხადება ==

ფეხშემალი და აბრაგმა
მიმაპალ

მოსამსახურეთს, მუშათს და სხვა
მოქალაქეთს საყურადღებოთ!

საოჯახო ბარჯის და აკუჯეულობის ქურდობიდან
და ცეცხლიდან დასღვევის მიზნით თბილისის და
ბაქოს ქალ. სადგურებში არსდება შესანახად მიღება
ასეთ ნივთებისა.

ნივთები მიიღება შეკრული და უამისოდაც სრული
გარანტიით მისი დაუზიანებლად შენახვისა.

ნივთები მიიღება საფასურის გამოცხადებით.

შესანახი ქირა და დასღვევა ხელ მისაწვდენ ფასში

მისამართი: თბილისში; განოვის ქ. № 3.

გაყოფი ჯაფარიძის ქ.

გ ა ი ს ს ნ ა

რუსეთის სავაჭრო-საეროფრელო

ბანკის

ს რ უ ლ ი ა ღ ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ს კ ა ნ ტ ო რ ა

ტფილისში, ანდერ-კავკასიის
საგარეო ვაჭრობის
ყოფილ უნობაში, კაცხო-
ველის ქ. № 5.

(ყოფილი ლორის-მელიქოვის)

ბანკი აწარმოებს ყოველგვარ
ოპერაციებს

ფოსტის თანახმად.

გაფორმა.